

DE KATHOLIEKE MISSIËN

SEPTEMBER 1939

AFLIVERING 11

JAARGANG 64

1914

1939

JUBILEUM FLORES-MISSIE

1914 25 **JAREN** 25 **1939**

FLORES-MISSIE

Wij jubileeren! Beter gezegd: Flores jubileert en wel Flores alléén! Hoe komt dat? Toen door decreet van den H. Stoel op 16 December 1913 de apostolische prefectuur der Kleine Soenda-eilanden opgericht werd, was het eiland Flores, eveneens tot Klein-Soenda behorende, daarbij niet inbegrepen. Het bleef vooralsnog onder de jurisdictie van den apostolischen vicaris van Batavia. Echter niet lang; want op 20 Juli 1914 vaardigde de H. Stoel een nieuw decreet uit, waardoor ook het eiland Flores met zijn mooie en schitterende vooruitzichten-biedende missie werd toegevoegd aan de prefectuur van de Kleine Soenda-eilanden en wegens zijn centrale ligging tot zetel van de Kerkelijke Overheid werd gekozen.

Op 20 Juli 1939 behoorde dus Flores een kwart eeuw tot het zelfstandig ressort der Kleine Soenda-eilanden en is 25 jaar toevertrouwd aan de Congregatie van het Goddelijk Woord.

Is dit feit nu wel de moeite waard om gecommemoreerd te worden in een missie, die over 17 jaren reeds het vierde eeuwfeest van haar bestaan kan vieren? Is daarmee vergeleken het tijdvak van 25 jaar niet te nietig, om er ook maar eenigen ophef van te maken? En dan nog als naklank van het jubileum van ons zilveren Timor, dat vorig jaar terecht van de buitengewone gelegenheid gebruik maakte, om zich als zelfstandig geworden tak van den stam aan de wereld te presentereen! — En toch! — Volgens oude gewoonte, in de burgerlijke maatschappij zoowel als in de H. Kerk, omsluiten 25 jaren een tijdvak, dat herdacht dient te worden. Daarom willen ook wij ons daaraan niet onttrekken. Wij willen ons echter meer beperken tot een eenvoudige herdenking, die onze gevoelens van dank en onze hoopvolle vooruitzichten naar voren brengt, dan ons beroemen op glorieus daden.

In het midden van de 16de eeuw reeds (1556) is het zaad van het Christendom door Portugeesche Dominicanen op het eiland Flores geplant. In den vruchtbaren bodem gedijde het spoedig tot een weelderige plant, temeer sinds haar wortels besproeid werden met martelaarsbloed van priesters en leken, die in deze streken onder gruwelijke pijnen stierven voor het Geloof, dat zij verkondigden en beleden. Reeds in de eerste decennia groeide deze hoopvolle plant uit tot een machtigen boom, die zijn schaduw spreidde over geheel Oost- en Midden-Flores. Maar in den loop der eeuwen is helaas weer menige dorre tak van den boom gevallen en nooit meer tot leven verwekt. Dat zijn die gebieden, die zich Mohammed toewijdden. En zelfs is deze boom wegens gebrek aan priesterlijke zorg gedurende verschillende decennia dermate door parasiteerende lianen van bijgeloof en onzedelijkheid overdekt geweest, dat hij reeds verstikt scheen. Dit was in den tijd, die aan de komst van de Paters Jezuïeten voorafging, omstreeks de helft van de vorige eeuw. Met veel toewijding en onnoemelijk geduld hebben deze missionarissen hem tot in het begin van onze eeuw ontdaan van het woekerend onkruid en hem vrij gemaakt tot nieuw pulseerend leven, hierbij trouw terzijde gestaan door de Eerw. Zusters Franciscanessen van Heythuysen. Dit had veel zorgen, verdriet en zware offers gekost. Maar de zonen van St. Ignatius hadden het genoeg, den boom weer in vollen groei en bloei te zien staan. Offers en ontberingen werden zoo rijkelijk beloond; de vooruitzichten voor de toekomst waren gunstig; de plannen voor uitbreiding naar het westen waren

reeds beraamd. Maar toen besloten zij edelmoedig, de verdere zorg voor deze opbloeiende missie over te dragen aan anderen, aan de Missionarissen van het Goddelijk Woord, om hen de vruchten van hun zwoegen en offeren te laten plukken. Dit was op 20 Juli van dit jaar precies 25 jaar geleden.

En hebben in dien tijd de zonen van Arnold Janssen de op hen gestelde verwachtingen vervuld? — Het is niet onze zaak, daarover te oordeelen: „*Servi inutiles sumus!*” In het begin scheen het, alsof de overgave een mislukking zou worden. De groote oorlog brak bijna tegelijkertijd uit en belette, dat voldoende nieuwe herders naar hun arbeidsveld konden komen. Ondanks de op Flores-Timor vrijkomende Paters Jezuïeten reeds voor een nieuwen werkkring bestemd waren, werden zij daarom gaarne bereid gevonden in de bres te springen, totdat zij bij tijd en wijle afgelost zouden worden. Deze aflossing voltrok zich dan tot 1920, echter niet zonder een zwaar verlies. De laatste Jezuïet van Larantoeka, pater H. v. d. Velden, liet gedurende de griep-epidemie op 21 December 1920 zijn kostbaar leven voor de kudde, die hij weldra zou gaan verlaten. Een heerlijk symbool van „trouw tot in den dood!”

Maar den 21sten en 22sten December brachten ook zware slagen toe aan den nog kleinen staf van den apostolischen prefect Mgr. P. Noyen. Behalve P. v. d. Velden S.J. stierven in die dagen ook de paters Baack en Karsten en broeder Vincentius. De heele statie Larantoeka was ineens verweesd. Waarlijk, de Voorzienigheid liet Mgr. Noyen den kelk der beproeving tot den laatsten druppel ledigen. Maar toen overduidelijk gebleken was, dat alle zorgen van menschenhand en alle berekeningen van menschengeest den wasdom niet konden geven, toen greep Zij in! Ondertusschen was de wereldoorlog beëindigd en de teruggehouden missionarissen konden zich naar het lang verbeide arbeidsveld begeven. Hun getal bleef echter klein en onvoldoende. Toen deed de Voorzienigheid zelf haar beslissende zet op de kaart van den generalen staf der missiegebieden. De gedurende den oorlog gerepatrieerde missionarissen van Togoland (West-Afrika) werden door den Generalen Overste opgeroepen en kregen opdracht, zich naar Klein-Soenda te begeven, om daar de gedunde en verzwakte rijen der frontstrijders te versterken niet alleen, maar ook tot het offensief over te gaan. Spoedig waren alle strategische punten bezet. Toen daarna jaar voor jaar zich jonge geestdriftige krachten bij de veteranen voegden, werd met élan het eene dorp na het andere veroverd, zoodat heden op heel Flores nauwelijks een gehucht wordt aangetroffen, waar Christus niet zijn trouwe aanhangers heeft. Helaas mocht Mgr. Noyen, de groote organisator en strateeg van dezen veldtocht, de overwinning niet meer beleven. Zijn dood echter gaf aan het strijdende leger een nieuwen impuls, doordat het door hem bestuurde ressort met de benoeming van zijn doorluchtigen opvolger Z. H. Excell. Mgr. Arnoldus Verstraelen in het jaar 1922 tot apostolisch vicariaat verheven werd. Zoo zien wij dan heden, dat het aantal van nog geen 34000 Christenen in het jaar 1915, thans gestegen is tot ongeveer 290000 levende Katholieken. Is dit niet een wonderbaarlijke groei? Binnen een kwart eeuw is het Rijk Gods op Flores vermeerderd met ruim een kwart miljoen zielen?

Het heele eiland van ruim 14250 vierkante kilometer met pl.m. 630000 zielen is thans overtrokken met een net van hoofd- en bijstaties, kerken, kapellen en gebedshuizen, van scholen van verschillende strekking, van polyklinieken en andere liefdadige inrichtingen. En de bloem der jeugd van Flores bereidt zich met ernst, toewijding en ijver voor op de intrede in het Allerheiligste van het Nieuw Verbond, om spoedig mee te gaan om de schatten der genade te kunnen uitdeelen aan hun landgenooten.

Bij dezen terugblik past inderdaad op de eerste plaats onze intense bewondering en diepgevoelde dank aan den Allerhoogste, die in onze dagen zich gewaardigd heeft, zulke wonderen der genade te werken.

Daarnaast onze hulde aan de missionarissen van de Sociëteit van Jezus, die den bodem voor dezen groei hebben voorbereid; aan de organisatoren en leiders van het werk, Mgr. Petrus Noyen en Z. H. Excell. Mgr. Arnoldus Verstraelen en hun trouwe raadgevers, de paters F. de Lange, J. van Cleef en B. Glanemann, die nu vanuit den Hemel, omringd door ontelbare Florineesche heiligen, martelaren en belijders, priesters en leeken, mede instemmen in ons jubelend „Te Deum laudamus!”

Hulde en dank ook aan de generale en provinciale leiding onze moeder, de Congregatie van het Goddelijk Woord, voor de groote belangstelling en den daadwerkelijken steun, die van den beginne af tot heden onzen moed en ons vertrouwen staande hebben gehouden; hulde ook aan alle missionarissen: priesters, broeders en zusters, die geen krachten sparen om het vaandel van Christus overal te planten, tot heel Flores met de omringende eilanden behoort aan Hem; hulde ook aan onze trouwe medewerkers, onze onderwijzers, catechisten en gebedsleeraars, die ondanks hun armoedig bestaan op hun post volharden; hulde en dank ook en vooral aan al onze vrienden en weldoeners, in de kloosters zoowel als in de wereld, die door hun gebed en offers de groote onzichtbare stuwkracht hebben gegeven aan onze frontstrijders; aan hen de zegen en de verdienste van onzen arbeid!

Na dezen terugblik, die van een groote hoogte is geschied om niet al te zeer op details te moeten ingaan, zullen we nog kort een blik in de naaste toekomst werpen, zoover ons dit volgens menschelijke berekeningen mogelijk is.

Hoe zal de Missie op Flores en de overige eilanden van ons vicariaat zich verder ontwikkelen? Er is reeds veel bereikt. Maar het zou verkeerd zijn, nu den stoot naar het einddoel te verminderen. Meer dan de helft der bewoners van Flores alleen is nog heiden. De bekeering daarvan alleen is al een bovenmenschelijke taak. Wij twifelen er echter niet aan, dat het bekeeringswerk met Gods genade geleidelijk overal verder zal gaan. Het idealisme van zoovele jonge missionarissen, die in de laatste jaren de rijen der oudstrijders komen versterken, is daarvoor een waarborg. Daarbij zullen zich dan binnenkort van jaar tot jaar meer inheemsche priesters voegen, zoodat Oost en West broederlijk vereend de bekeering zullen voltooien. Moge na de volgende 25 jaar althans Flores in zijn geheel een katholiek land zijn! Dit ligt zeker binnen de grenzen der mogelijkheid.

Maar daarnaast is nog een even groote taak te vervullen door het bereikte te consolideeren, zoowel op geestelijk als op stoffelijk, op religieus, sociaal en economisch gebied. De missionaris, die met vlammenden ijver den naam van Christus verder draagt, moet tevens de zielenherder zijn van duizenden bekeerden, die zijn steun en opwekking niet kunnen missen; hij moet tevens de leeraar der jeugd en de barmhartige samaritaan der aan ziel en lichaam met ziekte geslagen menschen zijn; hij moet de organisator der christengemeenten zijn, om ze ook op stoffelijk gebied langzamerhand zooveel mogelijk tot zelfstandigheid te voeren. Daarnaast vragen ook de andere eilanden van ons vicariaat dringend om werkkrachten. Ziehier samengevat de leuzen voor de naaste en verre toekomst. Dat zijn onze idealen waarnaar wij streven; maar het zijn ook onze zorgen, die dagelijks met ons opstaan en naar bed gaan. Zullen onze krachten niet tekort schieten? Zullen de noodzakelijke middelen niet ontbreken? Maar ook tot ons is gesproken: „Ik zal bij u blijven tot aan het einde der dagen!” En daarom, slaan wij over den aether heen de handen in elkaar om te volharden: U in het moederland in vurig gebed en offer, wij in zwoegenden arbeid, totdat de eindoverwinning bereikt is.

† HENR. LEVEN S.V.D

Apost. Vicaris der Kleine Soenda-eilanden

1. De kathedraal van Ende
2. Kapel van de bisschoppelijke residentie te Ndona
3. Z. H. Exc. Mgr. H. Leven met Radja Pius en inlandse hoofden
4. Hoogleerw. Pater J. Bouma regulier overste van de missie van de Kleine Soenda-eilanden

jubileert Door P. N. v. d. Windt SVD.

Foto: Mej. Th. Weissenborn, Garoet, Java

ENDE-BAAI

De 25 jaar SVD-missie op de Kleine Soenda-eilanden staan zóó in het teken van Gods heel bizonderen zegen, dat de 20ste Juli l.l. voor ons was de groote „dies memorialis“, de heerlijke dankdag, waarop we biddend neervielen voor den Schepper en Gever van alle goed. Hij was het, die zijn eigen werk zegende, Hij was het, die ons zijn dienstknechten, gebruikte bij dat wonderbare zielewerk. Elk jubilé is 'n dankfeest, maar dit jubilé van de Flores-missie vooral.

Flores was altijd 'n mooi missiegebied. Reeds in de 16e en 17e eeuw daalde Gods zegen overvloedig neer over dat stukje wereld-wijngaard. Maar koude ijzel en vorst streken ook heen over de zoo weelderige planting, en zelfs de heete tropenzon kon ze niet in leven houden. 't Ging met de Kleine Soenda-eilanden ongeveer als het ging met Noord-Afrika. Maar het martelarenzaad was te diep in de voor gelegd, sterven kon 't niet, en, ondanks eeuwen verborgen-blijven is het nu aan 't opschieten in heerlijke vruchtbaarheid.

De laatste 25 jaar zijn jaren geweest van zaaien en oogsten. Er werd geoogst, wat anderen gezaaid hadden — het apostelwoord is ook hier weer waar geworden, dat de één zaait, maar de ander oogst — maar er werd ook geoogst, wat door eigen hand gezaaid werd, nieuwe gebieden werden ontgonnen, die een rijken oogst opleverden.

DANK

Mogen we de Lezers en Lezeressen even meenemen en hen langs de zoo rijk gezegende landouwen leiden? U zult met ons dankend neervallen voor den Heer van den oogst; dankend niet alleen, dat Hij daar zulke wonderen van liefde heeft verricht, maar ook dankend, omdat u van uit de verte mocht meewerken door gebed en offer. Wanneer God ook al onbegrensd is in zijn zegen, Hij vraagt toch de medewerking van den mensch bij dat werk.

Gaat . . . onderwijst . . . De één moet naar voren, het zijn onze medemissionarissen, de paters, broeders en zusters, het zijn de catechisten en de onderwijzers, het is de geheele katholieke actie in de missielanden. Anderen blijven op den achtergrond, het zijn al die brave zielen, die, in 't moederland door haar werk de arbeiders van 't front steunen door gebed, offer, geld en goed, steunen door haar belangstelling.

Op onzen jubeldag voelen we ons één met u

allen, meer één dan anders, omdat op dezen dag aan ons oog alle werkers de revue passeeren. Niet het werk, d. w. z. het soort werk, is 't, wat waarde heeft in Gods oog, maar het HOE van 't werk. De Kleine Heilige Teresia, de groote patrones van het missiewerk en van de missionarissen, zeide het haar grooten Vader, den H. Johannes van 't Kruis, na: Eén enkele acte van volmaakte liefde is van meer nut voor de zielen dan veel actie. Ze zei het na, ze bracht 't in praktijk in haar cel van Lisieux, ze werd er door de grootste missionaris na den H. Franciscus Xaverius, met wien ze de eer deelt van Patrones van 't missiewerk te zijn. Hij de groote en onvermoeide strijder aan 't front, zij, de gloeiende minnares in de achterhoede, die, ziek zijnde, wandelde voor 'n vermoeiden missionaris, die bad voor de missionarissen, die daar niet zoo veel tijd voor hadden, die beminde voor hen, die overstelpt waren met werk.

De werkers passeeren de revue, de gezonden, die goed en bloed veil hadden voor God en voor de zielen, die uittrokken om gebruikt en verbruikt te worden in den dienst van het missiewerk.

De werkers passeeren de revue, de zieken, die gebroken door arbeid op 't missieveld, hun gebied moesten verlaten, die nu met hun gedachten dag en nacht vertoeven op 't veld, waar vroeger hun lichaam werkte en gebruikt en verbruikt werd.

De werkers passeeren de revue, de zieken, die nooit de stem van hun hart konden volgen, die hun leven doorbrachten op 'n kamer in 'n klooster, die niets anders konden en mochten doen dan lijden en nog eens lijden, lijden voor hun klasgenooten, lijden voor hun medebroeders, lijden voor de heidenzielen . . . zieken, die naar 't missiehuis kwamen om missionaris te zijn, maar ook die zieken, die nooit in hun hart de missieroeping ontwaarden, maar die in alle stilte en bescheidenheid blij waren, dat ze door hun of haar lijden mochten meewerken vanuit de verte door geduld en overgave, door gebed en stilzwijgen en verlatenheid, die zielen rijp baden in slapeloze nachten.

De werkers passeeren de revue, zij die thuis bleven in den familiekring, in de wereld, maar die al hun vrijen tijd gaven om van huis tot huis te gaan met missieboekjes, almanakken, scheurkalenders, plaatjes, die bedelaars werden voor God en de zielen.

De werkers passeeren de revue . . . voor elk gebed,

BRABANTSCH
BOERDERIJ

J. Kruysen
(Bijlage van „DE KATHOLIEKE MISSION” Afl. Sept. 1939)

voor elk zweetdruppeltje, voor elk offer is Jezus zoo dankbaar. Want ook nu nog ziet Hij dagelijks uit naar zielen, die willen aanvullen, wat aan zijn lijden ontbreekt... mannen en vrouwen, die zijn liefde begrijpen, die het geheim van 't kruis verstaan.

En wij..., wij danken God, dat we mochten aanvullen, dat we mochten werken, mochten meewerken, ieder op zijn plaats, aan 't bekeeringswerk, en we smeecken Hem, dat er altijd Te Deumstemming mag heerschen in alle harten — we smeecken Hem, dat we werkelijk nooit zullen beschaamd worden, maar dat ons vertrouwen ongeschokt moge blijven in dezen zwaren crisistijd.

HOE GOD DE FLORES-MISSIE ZEGENDE IN DE 16e EN 17e EEUW

Dit herdenkingsopstel laat niet toe in den breede uit te wijden over de oude geschiedenis der missie. Daarom slechts enkele grepen in den vorm van 'n paar jaartallen.

Vóór de eeuw der ontdekkingen was er in 't Westen niets bekend over 'n Solor-archipel. Wel hadden de Kleine Soenda-eilanden relaties met Java en China, zooals Javaansche geschiedboeken en Chineesche kronieken duidelijk aantoonen. Voor den westering werden deze eilanden ontdekt door den Spanjaard Sebastian de Elcano den 8en Januari 1522. Toen bevond zijn schip zich boven Lomblem's noordkust. Den 11den Januari landde hij op Alor, bleef daar twee weken, om dan over te steken naar Timor, waar hij op Zondag 26 Januari aan land ging in de buurt van het tegenwoordige Atapoepoe, toen Atafuffuz geschreven. Op Elcano's schip was geen missionaris.

Wanneer de eigenlijke missie begon weten we nog niet. Tusschen 1520 en 1530 waren er Portugeezen op Timor. Van de Solor-eilanden is ons niets bekend. De eerste meer omschreven berichten dateren van ongeveer 1550. Zijn de paters Jezuiten, de Dominicanen of de Franciscanen de eerste geloofsboden van deze eilanden geweest? We weten het niet. Maar na 1562 schijnen de Dominicanen de eenigste geloofsverkondigers van deze eilanden te zijn. Omstreeks 1560 moeten er reeds 5000 Christenen geweest zijn, gedoopt door Portugeesche zeelui en door pater Antonio Taveiro.

In 1562 kwamen de eerste vaste missionarissen naar Solor; ze vestigden zich daar in 'n zelfgehouwd kloostertje, dat uitgroeide tot 'n kloostervesting, zooals er meer waren in dien tijd.

Het werk werd rijk gezegend; spoedig waren er op Solor alleen al 5000 bekeeringen. In 1567 waren

er in de Flores-Solor-missie reeds 17 missionarissen, die tezamen al meer dan 50000 menschen gedoopt hadden. Rond 1570 bouwden ze 'n tweede klooster op Poelau Ende, 'n klein eilandje tegenover de zuidkust van Midden-Flores; ook daar versterkten ze het klooster evenals op Solor.

In 1592 beginnen de wederwaardigheden. Overrompelingen van Javaansch-mohammedaansche zee-roovers kwamen aan de orde van den dag. Toen begonnen ook de martelaren te vallen.

De eerste martelaar viel — zooals men meent — in 1565, 't was pater Antonio Pestano. De tweede martelaar was pater Simão das Montanhas; hij werd in 1581 gemarteld in Lamahala, dat over ging naar de Mohammedanen. In 1596 viel de derde martelaar der missie, pater Francisco Calassa, die in Toppobollo werd vermoord.

In 1598 stierven er weer twee voor het H. Geloof; in 1601 valt pater Alvara te Paga, en pater Gaspar da Sa en Manuel de Lambuao, van Solor komend, werden onderweg vermoord. Verder vielen in 't zelfde jaar pater Diégo de Rosari en André o Reynol. Het Christendom echter groeide tegen de verdrukking in. Er waren in 't geheel 23 staties op Flores en omliggende eilanden. Zoo was er ook 'n statie te Bima op Soembawa, op Soemba, op Sawoe en Watar. Het aantal zielen, dat in die jaren gedoopt werd, wordt geschat op 250000.

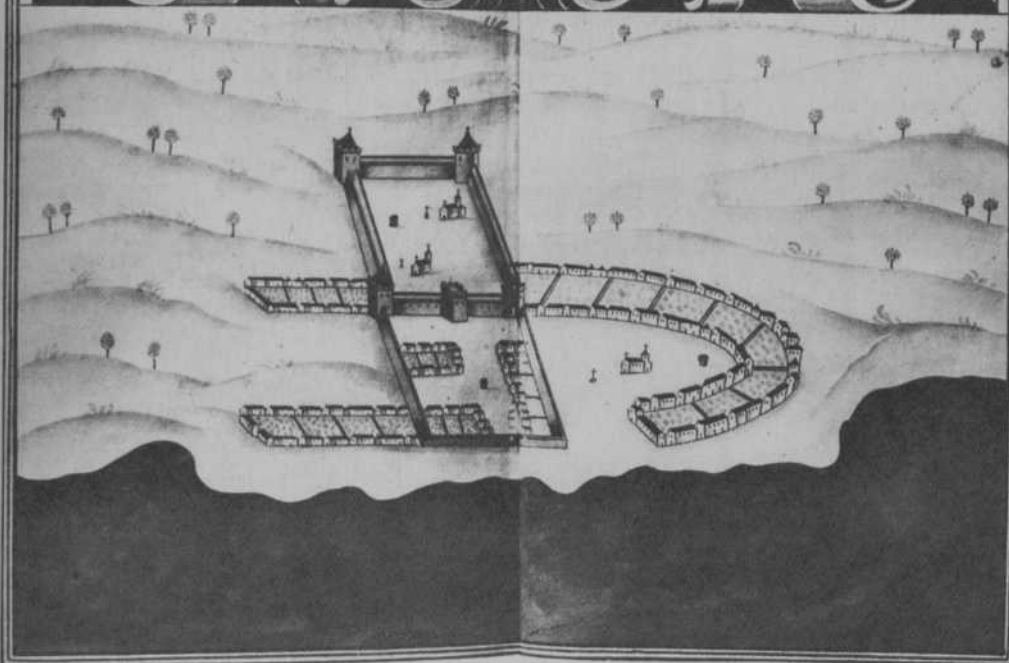
De strijd nam steeds in hevigheid toe.

De eene overval kwam na den andere, zoowel in 't Soloreesche als in 't Endeneesche gebied. Ook martelaren bleven vallen. De meeste namen zijn niet bewaard gebleven voor 't nageslacht; enkele kennen we nog, o. a. de Martelaren van Solor-Lomblem en van Noemba. Van beiden werd 'n kerkelijk proces gevoerd; dat van de martelaren van Solor kwam zoo ver, dat alhoewel geen formeele zaligverklaring volgde, die helden toch openbaar vereerd mogen worden. Het proces van de Martelaren van Noemba werd, om tot nu toe onbekende redenen, gedeponeerd. Het werd vergeten, maar is 't vorig jaar, door de onvermoeide nasporingen van den zeereerwaarden pater J. Kleyntjens S.J. te Rome weer ontdekt in één der Romeinsche archieven. Ook werd weergevonden het proces van de Martelaren van Solor, waardoor ons weer treffende bijzonderheden bekend werden over den geloofsmoed en het gehalte van 't Christendom uit die dagen, dat niet onder doet voor het Christendom van de eerste eeuwen der H. Kerk. De lijst van de talrijke martelaren toont onweerlegbaar aan, dat er goed gemissionaard is.

Verder werd er in die dagen 'n drukke corres-

DEMONSTRAÇÃO DA FORTALEZA DE SOLOR.

Het kloosterfort op 't eiland Solor

(Naar 'n handschrift uit de Nat. Bibliotheek van Parijs van 1635)

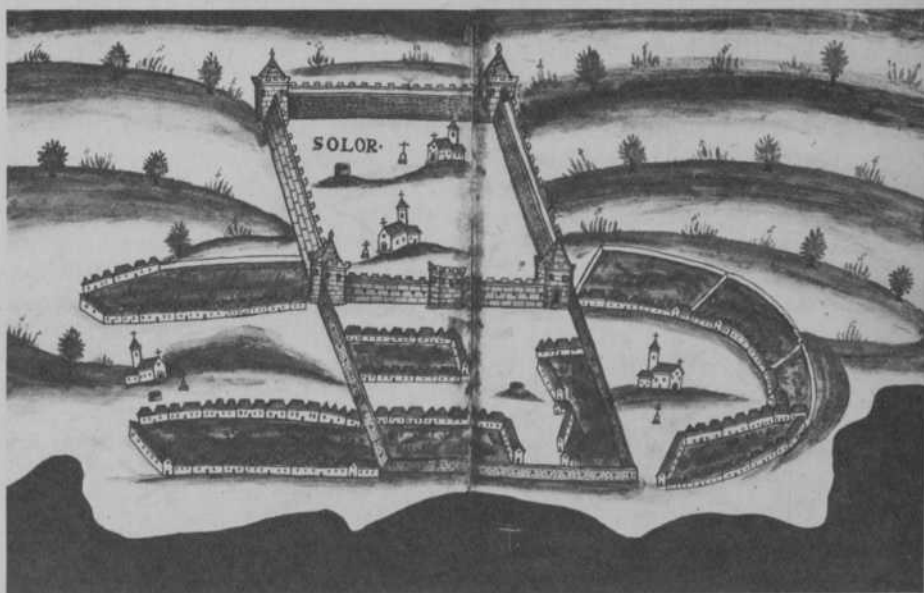
pondentie gevoerd tusschen Malakka, waaronder deze eilanden ressorteerden en Rome, over 'n eigen bisschop voor de Timor-Solor-missie. Zoowel de pasopgerichte Congregatie van de Voortplanting des Geloofs alsook de H. Vader, als vooral de missionarissen zelf, die zich bitter beklagden dat nog nooit 'n bisschop deze eilanden had bezocht, waren er voor. Dat het geheele plan vast liep, kwam door 't patronaatsrecht van Portugal, dat voor de doteering van dien bisschop had moeten zorgen, terwijl noch Spanje, noch Portugal deze gewesten eigenlijk in bezit genomen hadden. De missie werkte er op eigen initiatief, wel is waar met steun van Portugal, maar toch zoo op eigen krachten, dat ze zelf haar kloosters had gebouwd, de vestingen had aangelegd, het verdedigingspersoneel in dienst nam en de kapiteins van de forten — ten minste aanvankelijk — zelf benoemde. Nog drie honderd jaar bijna zou 't duren voordat deze gewesten 'n eigen bisschop zouden hebben.

Nu begon bovendien nog de groote strijd tusschen Hollanders en Portugeezen, die niet eindigen zou, voordat in 1636 de Portugeezen voorgoed Solor zouden hebben verlaten. Larantoea, op 't tegenovergelegen Flores, werd missiebasis. Maar 't ging zoo achteruit, dat zelfs deze eenigstovergebleven statie later van Timor uit moest bediend worden. Het Moham-

medanisme kreeg steeds meer kans. Portugal en Holland konden zich om Mohammedaniseering niet bekommeren. Handelsbelangen, handelssferen, handelskantoren, dat was de hoofdzaak. Aanvankelijk hadden noch Holland, noch Portugal eigenlijke koloniale aspiraties in de beteekenis van 't huidige woord. Landbezit kwam pas veel later. Daarom was men bijna overal tevreden als men maar goede havens had langs de kusten en de inlandsche vorsten handelsverdragen hadden gesloten met uitsluiting van elke andere partij. Monopoliale handel was in die dagen 't toppunt van macht. Daaruit is het groote koloniale rijk langzaam historisch gegroeid. Het handelsmonopolie vroeg automatisch op den duur ook het landbezit, en 't bracht mee de overheersching en de

beheersching van 't volk. In andere deelen van het groote Indië ging dat betrekkelijk vlot. In den Solor-archipel niet, omdat daar Portugal nog verschillende handelsbasissen en invloedssferen had. Maar uiteindelijk door 't verdrag van Lissabon in 1859 en door de omruiling en den verkoop van Noimoeti en Maukatar in 1916 werden alle Portugeesche werkelijke of vermeende aanspraken op gebieden in deze eilanden definitief Nederlandsch. Portugeesch bleef alleen maar Noord-Timor en 't eilandje Kambing. Tot het jaar van 't verdrag van Lissabon was de geheele Floresmissie praktisch te gronde. De eenige nog bestaande statie Larantoea werd alle zes jaar één keer bezocht vanuit Timor-Dilly. Hangende de onderhandelingen bezocht pastoor de Hessele in 1852 bij z'n rondreis door Indië ook Larantoea

Het kloosterfort op 't eiland Solor (Naar 'n Londensch handschrift van 1646)

en hij schatte toen 't aantal Katholieken op rond 3000. Dat was alles, wat over was van den bloeienden wijngaard der 16e en 17e eeuw.

DE RENAISSANCE

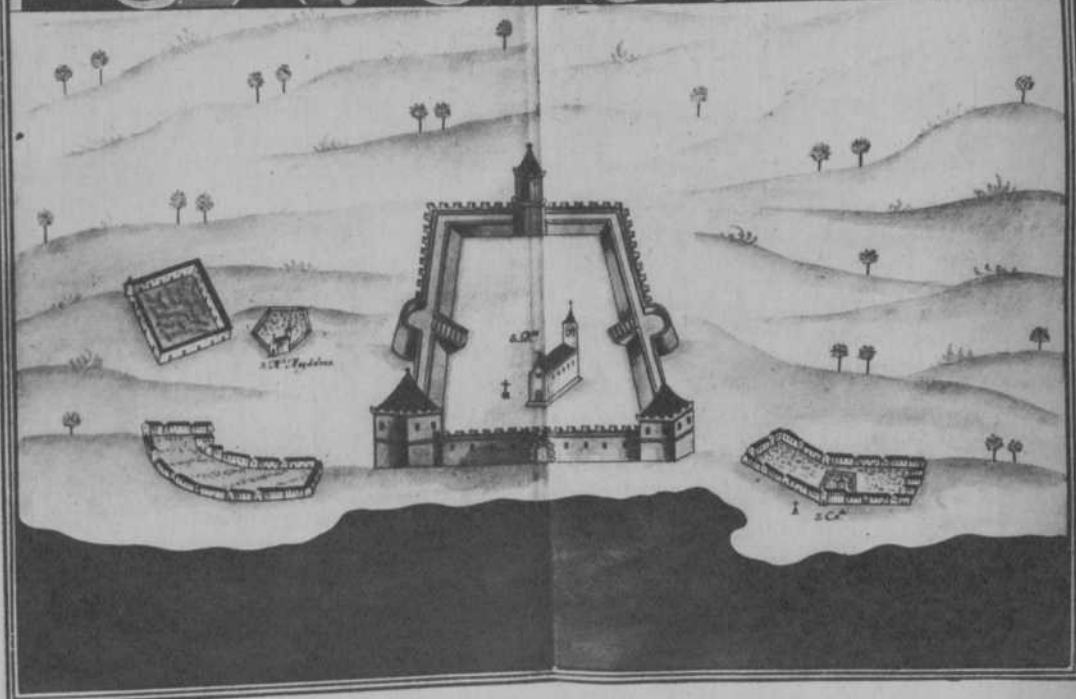
Na het verdrag van Lissabon — of bedongen door de contracterende partijen — of, zooals anderen het voorstellen, uitgaande van 'n verzoek van den broer van den Radja van Larantoea — begon de nieuwe missieperiode voor deze eilanden. In 1860 kwam de eerste missionaris, die echter weer spoedig wegens de kwaadaardige malaria het land moest verlaten; hij werd opgevolgd door 'n tweede, wien na 'n goed jaar 'tzelfde lot beschoren was. Deze

eerste twee missionarissen van Larantoea waren de wereldheeren pastoor Sanders en Fransen. Sinds 1863 zijn het de paters Jezuïeten, die getracht hebben in dezen ouden maar geheel verheidenschten wijngaard weer nieuw leven te brengen. Zwaar was hun werk. De bevolking meende, dat ze fijn katholiek waren, en het waren echter enkel gedoopte heidenen. Van 'n christelijk leven was nauwelijks meer sprake. Dat echter 't geloof niet geheel en al te gronde was gegaan, danken we aan de „Confrerie“, een Rozenkransbroederschap, die, in afwezigheid van den priester zorgde voor 't godsdienstige leven. De „Maestri“ doopte, begroef,

Doorzichten door de ruïnes van het oude Solorfort

DEMONSTRAÇÃO DA FORTALEZA DE ENDEMINOR

Het kloosterfort op Poelau Ende (Naar het Parijsche handschrift van 1635)

De drie foto's van deze forten werden ons welwillend ter beschikking gesteld door den weledelgestrengen heer Ch. C. F. M. le Roux, Leiden

zorgde dat de menschen christelijk stierven. De Confrerie vierde de oude feesten met grootsche processies. Maar langzaam aan waren ontzettende misbruiken ingeslopen en 't is 'n werk van 60 jaar geweest om de Confrerie weer die plaats in 't religieuze leven te geven, waar ze volgens de Katholieke Actie past. Dat jarenlange baasspelen zat de confreriemannen in vleesch en bloed. Nergens hadden ze ten slotte meer 'n priester bij noodig. Zonder confreriemann sterven, was iets vreeselijks — misschien hing de eeuwige zaligheid er wel van af. Het Zondagsgebod, de afgoderij en aan afgoderij grenzend bijgeloof, dat was zoo erg niet, dat was altijd zoo geweest. Afwezigheid van priesters is erg voor 'n volk. Toch mogen we het den menschen niet te erg aanrekenen. Als men bedenkt, dat de radja ambtshalve voorzitter was der Confrerie en tegelijk ambtshalve hoofd van de „korke“ d. w. z. het heidensche pomalihuis, dat hij dus — en met hem natuurlijk alle notabelen van 't „hof“, alle bijgeloovige dingen niet alleen moesten meemaken, maar ook doen, dan begrijpen we, dat bij 'n totaal heidensche omgeving 'n werkelijk wonder noodig zou geweest zijn, om den godsdienst vrij te houden

van heidensche invloeden. — In zulk een sfeer werkten de paters Jezuïeten van 1863 tot 1914 resp. tot 1918, toen de laatste Jezuïet van Larantoeka aan de griep stierf. Ze begonnen met een handjevol Christenen, geschat op 3000, en ze gaven in 1914 af 32368 gedoopten met 329080 H. Communies voor 't afgeloopen jaar, terwijl in 1863 nog geen communicanten gevonden werden. Dat was het resultaat van 50 jaar zwoegen. Talrijk zijn de priestergraven op Flores; anderen gingen gebroken heen om elders te sterven. Maar hun zweet en hun offers hebben vrucht gebracht. Met de martelaren der 16e en 17e eeuw bidden ze nu Boven en trekken Gods zegen naar beneden.

Groot is het werk van de paters Jezuïeten geweest. Wel hebben ze niet den geheelen ouden wijngaard in bewerking kunnen nemen, en is onder hen het Dominicaansche Flores niet uit z'n asch herrezen; ze moesten zich, of ze wilden of niet, beperken tot 't oude Larantoeka en Midden-Sikka-gebied. En 't begin was niets anders dan „opsporingswerk”. Zoo hadden ze b. v. in 1864 reeds ruim 11000 gedoopten opgespoord in deze twee gebieden, waaronder in dat jaar 200 communicanten waren met 'n totaal H. Communies van 363 in 't jaar. Er was geen sprake van, dat ze de oude gebieden konden bezetten. Alleen op Flores, op Timor en tijdelijk op Soemba waren staties. Midden- en Oost-Flores, Sawoe, Rote, Soembawa, Bali en Lombok waren zonder statie. Zelfs de oude martelaarsgebieden van Lomblem, Adonare, Solor, Paga, Noemba bleven onbezet. Maar ze hebben de onsterfelijke verdiensten, dat ze 'n ouden en bijna levenloozen wijngaard weer tot nieuw leven hebben opgewekt. Ze hebben getracht 't kromme weer recht, 't scheeve weer bruikbaar te maken. De menschen moesten langzaam aan weer wennen aan vaste zielzorg. Rekening houdend met de omstandigheden, die historisch gegroeid waren, hebben de missionarissen geduld beoefend, gewacht tot langzaam aan 'n andere mentaliteit doorbrak; ze hebben, door de scholen en de internaten, langzaam aan andere gedachten en andere verlangens in de harten weten te brengen, zoodat ze 'n gebied konden afstaan, dat de schoonste verwachtingen beloofde voor de toekomst. Die afstand is hun niet gemakkelijk geworden. Ze waren met hun werk vergroeid, alleen het Jezuïetenideaal: A. M. D. G. (Alles tot meerdere eer van God) kon hen er toe brengen hun mooiste stukje missie in vreemde handen te geven. Ze deden het voor de zielen, en ... „voor Gods meerdere eer”.

Voor we afscheid nemen van de renaissanceperiode en van de paters Jezuïeten willen we één man nog bijzonder herdenken, den apostel van 'n nieuw Midden-Sikka: pater Lecocq d'Armandville. Hoewel hij 't werk in z'n eigen gebied niet af kon, strekte hij, vanuit z'n statie Sikka, z'n reizen uit tot aan het Paga-, ja tot aan 't Noemba-gebied. Het waren martelaarsdorpen; de menschen wisten nog, dat er „Padris” bij hen gestorven waren. Het Paga-gebied is christen geworden, het Noemba-gebied is tot nu toe bijna geheel mohammedaansch. Toch begint ook in 't Noembagebied 't zaad op te schieten.

Hoe lang God wil gebruiken voor den wasdom, dat is zijn uitsluitend geheim. Nu heeft 't Noembagebied 'n eigen missionaris, die strijdend tegen de geheime tegenwerking, blijft vertrouwen op Gods onmisbaren zegen. Veel zaad sluimert nog in de voor. Ik denk hier aan die streken van de missie, die tot nu toe mohammedaansch bleven: geheele stukken van Adonara, Solor, Lomblem, Soembawa, geheele stukken van Flores, vooral aan de kust. Maar toch is overal het katholieke Geloof doorgedrongen. Het werkt als zuurdeesem. Als het zaad gevallen is, dan moet men trachten de omstandigheden langzaam aan zoo te maken, dat de zuurdeesemende kracht van 't katholieke Geloof kan gaan werken. De voorwaarden moeten gunstig gemaakt worden. Die zielen moeten rijp gebeden en geofferd worden. Daar moeten we al onze krachten laten gebruiken en verbruiken, ook dan, als we zelf niets mogen oogsten en na ons anderen zullen komen, die plukken zullen, wat ze niet gezaaid hebben. Zielenwerk is nu eenmaal zuiver genadewerk. De mensch is 't instrument voor den anderen mensch, maar meer ook niet. De inwerking van zijn doen en handelen op de ziel is het groote geheim van God. Daarom kan en mag 'n missionaris niet hangen aan succes. Als hij dat zou doen, dan is hij geen echte leerling van den Goddelijken Meester. Hij mocht alleen maar zaaien en 't oogsten moest Hij overlaten aan den H. Geest en de Apostelen. Zijn geheele leven was 'n schijnbare mislukking, maar in werkelijkheid de grootste triomf, die ooit op aarde is behaald. Zoo moeten ook de missionarissen in dit punt in de voetstappen van hun Meester treden. Daarin gaf pater Lecocq d'Armandville het heerlijke voorbeeld; overal ging hij zaaien. Sikka heeft hij tot nieuw godsdienstig leven gebracht. Hij trok de menschen omhoog tot Jezus, dien ze bijna heelmaal vergeten hadden, en langzaam vonden ze Hem terug, die hen nooit had vergeten. En nu is Sikka 'n modelparochie, die reeds zonen heeft geleverd aan 't seminarie en weldra zelfs priesters zal schenken aan 't eigen land.

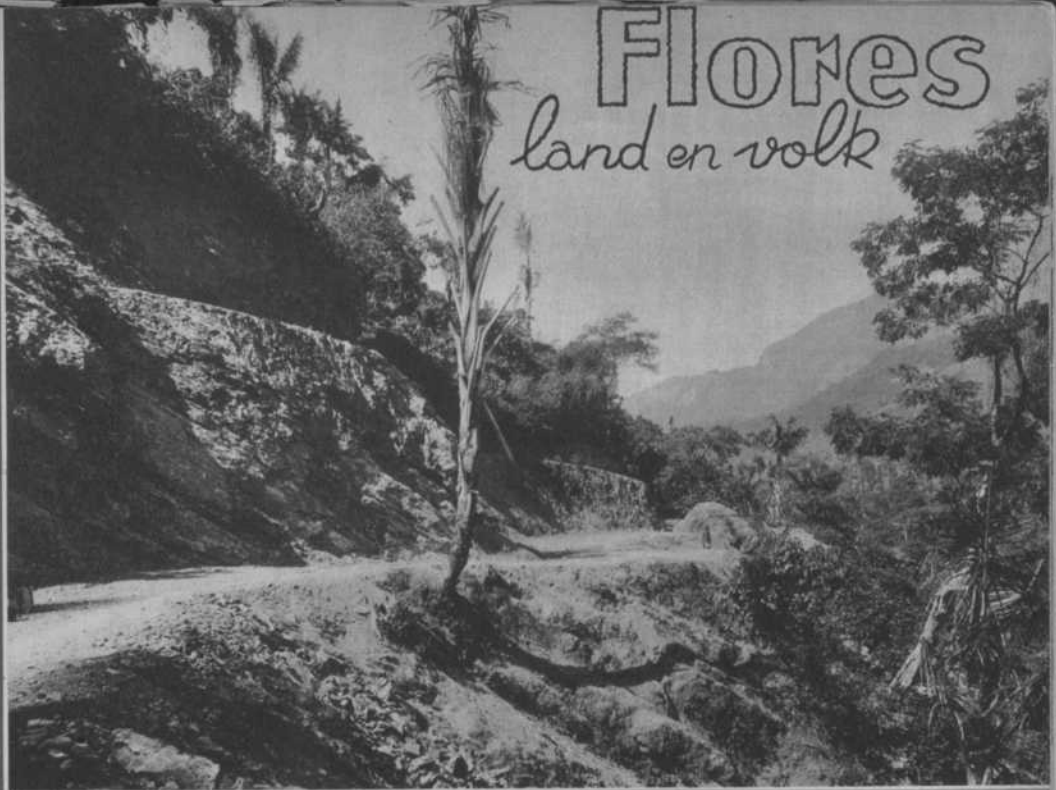
Als de Floresmissie nu aan 't bloeien is, als de laatste 25 jaar 'n doorlopend klein Pinksterwonder schijnen te zijn, dan is dat mee te danken aan het werk der pioniers van den renaissance-tijd, die in zweet en zorgen 'n nieuw Christendom hebben voorbereid.

DE NIEUWSTE GESCHIEDENIS

Alhoewel we het zilveren jubilé vieren van 't Steiler missiewerk in de Floresmissie, is dat werk niet los te maken van het werk van onze voorgangers. Daarom mochten we 'n kijk op de oude missie en op de renaissanceperiode niet overslaan. De oude geschiedenis, als de gulden eeuw van Flores, moest kort herdacht worden om aan te toonen, wat we goed te maken hadden; de ondergang der missie mocht niet overgeslagen worden, want dan zouden we 't werk van onze voorgangers verkeerd beoordelen. We staan in Indië bijna overal voor 't feit, dat we ontzettend veel goed te maken hebben, dat we oud werk moeten herstellen.

Flores

land en volk

De renaissanceperiode mocht niet worden overgeslagen om te kunnen doen begrijpen, dat 't afstaan van die missie aan andere krachten 'n noodzakelijkheid was geworden. Indië met z'n 60 miljoen inwoners kon onmogelijk het arbeidsveld blijven van één orde of congregatie. Reeds lang waren de paters Jezuïeten aan 't verdeelen. Aan de Congregatie van Steil werden door Z. H. Excellentie Monseigneur Luypen eerst de Kleine Soenda-eilanden afgestaan zonder Flores. Dat eerst afgestane stuk werd bij besluit van de Congregatio de Propaganda Fide tot apostolische prefectuur verheven den 16den Sep-

„Kleine Soenda-eilanden” is iets, wat kunstmatig is, het was alleen maar 'n tegenstelling met de groote Soenda-eilanden. Anders niets. Hoe zou men 'n Balinees naast 'n Timorees kunnen zetten en dan zeggen, dat zijn twee „Kleine-Soendaneezen”? We zullen nog zien, dat juist dat conglomeraat van talen en stammen voor de missie 'n zegen werd.

WAT WERD DOOR DE MISSIONARISSEN VAN STEIL OVERGENOMEN?

Geografisch, de reeds opgenoemde eilanden met

De schatten der Confrérie van Larantoea in de Maria-kapel, uit den Portugeeschen tijd

tember 1913. Toch voelde iedereen, dat men niet bij Bali kan beginnen en bij Timor ophouden en dan Flores met Adonare Lomblem en Solor voorbij kon varen. Reeds na 'n kort jaar had Mgr. Luypen ook Flores afgestaan, dat den 20den Juli 1914 bij de prefectuur werd gevoegd. Toen waren werkelijk de „Kleine Soenda-eilanden” 'n harmonisch en organisch geheel, althans 'n geografisch geheel; de grens liep naast Java en de andere ging langs het Portugeesche gebied. Geografisch geheel, meer niet, en meer kon 't ook niet zijn, dat was duidelijk aan 'n ieder, die maar 't minste van Indië afweet. Bali, Lombok, Soembawa, Soemba, Flores, Timor, dan nog de kleinere eilanden, Alor, Solor, Wetar, Lomblem, Adonare, Sawoe, Roté vormen slechts 'n geografisch geheel, omdat men nu eenmaal eilanden graag tot groepen indeelt. Zelfs de naam van

'n totaal van ongeveer 3000000 zielen. Kerkelijk al die eilanden, waarop 'n totaal aan gedoopten van rond 28000. Daarvan leefden er op Flores ongeveer 25000 en op Timor rond 2000. Op de andere eilanden waren praktisch geen Katholieken, hier en daar sporadisch 'n uitgezwermde familie of 'n Europeesch ambtenaar.

Op geen enkel eiland was missiewerk, behalve op Flores en Timor. De kleinere eilanden Adonare, Lomblem en Solor, werden, voor zoover noodig, van Larantoea uit bediend. Nergens was 'n vaste missiepost; wel konden de verschillende eilanden 'n paar keer per jaar bezocht worden om de daar in de diaspora wonende Katholieken gelegenheid te geven hun godsdienstplichten te vervullen. Missiewerk mocht nergens gebeuren buiten Flores en Timor. Artikel 177 was nog in volle kracht. Zelfs

op Soemba, dat toch van 20 April 1889 tot 29 November 1898 door de paters Jezuïeten was gemissionieerd, maar toen tijdelijk verlaten was om bij te springen op andere plaatsen, was intusschen door de zending bezet en was nu gesloten terrein voor de Katholieken. Zelfs het herhaalde verzoek van Mgr. Noyen om toelating werd telkens van de hand gewezen. Doodsbang was men voor 't spookbeeld van dubbele zending. Indië is toch wel sterk vooruitgegaan in de laatste 25 jaar, dat het zich bijna van dit waanbeeld heeft bevrijd. Bijna, want 't schijnt toch 'n groote stap te zijn tot algeheele bevrijding. Veel scheidsmuren zijn reeds geheel of gedeeltelijk gevallen. Zelfs Bali, het „levende-menschenmuseum” geniet van 'n gedeeltelijke bevrijding; wanneer dan ook al „missiewerk” op Bali nog altijd verboden is, Bali heeft ten minste z'n vasten priester en op Bali staat 't eerste kerkje, de woonplaats van den eucharistischen Heiland, die ook dat eiland aan 't rijp bidden is in den flauwen schijn van 't dag en nacht brandende godslampje. Ook Soemba is in deze jaren geopend en belooft 'n mooi Christendom.

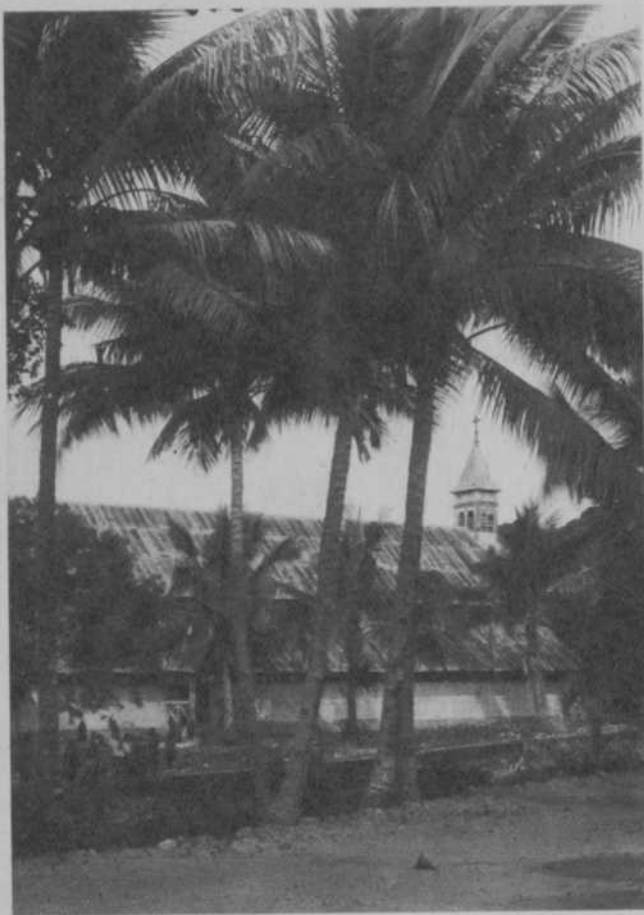
Zooals reeds bekend is, is de missie van de Kleine Soenda-eilanden thans reeds verdeeld in twee vicariaten. Het oude vicariaat onder den ouden naam apost. vicariaat der „Kleine Soenda-eilanden” omvat de eilanden: Bali, Lombok, Soemba, Soembawa, Flores, Adonare, Solor, Lomblem; terwijl het nieuwe vicariaat, opgericht den 25sten Mei 1936 onder den naam van vicariaat van „Nederlandsch Timor” omvat: het Nederlandsche gedeelte van het eiland Timor, de eilanden Sawoe, Rote, Alor en Wetar, bij beide groepen steeds inbegrepen de kleinere eilanden die rondom liggen. Om nu verwarring te voorkomen, noemen we het nieuwe gedeelte van 't oude vicariaat voor 't gemak de *Flores-missie* en het afgescheiden gedeelte de *Timor-missie*. Omdat de Timormissie vorig jaar het zilveren feest van het SVD.-werk reeds vierde, laten we praktisch dat wat op Timor betrekking heeft buiten beschouwing en beperken we ons in het volgende, zooveel mogelijk tot wat nu tot de Floresmissie behoort.

DE FLORES-MISSIE 'N EILANDENMISSIE

We zeiden reeds, dat de geheele missie 'n groep van eilanden omvat. Dat wil in nuchtere taal zeggen, dat als je op één eiland bent, je nog lang niet naar 't andere kan gaan, dat moet steeds per boot gebeuren. Naar de groote eilanden moet men gebruik maken van de groote K.P.M.-boot; Adonara, Lomblem en Solor zijn van Larantoe uit per prauw of motorboot te bereiken. Dat „eiland-zijn” sluit ook in zich 'n zekere afgeslotenheid. Soms is die „afgeslotenheid” groter, soms minder groot. Maar

praktisch heeft elk eiland z'n eigen cachet en z'n eigen volk. De zee is steeds de beste isolator geweest. Zoo heeft dan ook elk eiland tot op 'n zekere hoogte 'n geheel eigen beschaving en 'n eigen taal.

Hadden we nu zoo veel talen als we eilanden hadden, dan zou 't nog wel gaan. Maar elk eiland biedt meestal nog 'n verscheidenheid van talen, die men niet voor mogelijk zou houden en men geneigd zou zijn als dialecten te verklaren. Toch is dat niet zoo. Het zijn wel degelijk talen. Zoo heeft Flores alleen al volgende talen: Soloreesch, Sikkaneesch, Lioneesch, Endeneesch, Nagéneesch, Badjawaneesch, Rioengsch en Manggaraisch. Met dien verstande, dat elke taal weer verschillende dialecten heeft, zoo is b.v. het Soloreesch dat op Lomblem gesproken wordt tamelijk verschillend van 't

De kerk van 't oude Sikka

Soloreesch dat men vindt rond den Lobi-Tobi of op den kop van Flores.

Verder brengt de eigen taal mee, dat zulk 'n volk afgesloten is wat gebruiken en gewoonten betreft. Dat sluit weer in, dat wanneer 'n missionaris verplaatst wordt buiten z'n taalgebied, hij zich niet alleen moet toelagen op 'n nieuwe taal; maar ook weer achter de eigen gebruiken en gewoonten van z'n nieuwe kudde moet trachten te komen.

Dat eilanden-zijn, die vele talen, hebben echter voor de missie 'n zeer groot voordeel gehad. Het was nl. niet mogelijk voor zulke kleine taalgebieden eigen scholen te vormen. Er moest naar 'n uniforme school gezocht worden en toen kwam de groote Indische verkeerstaal, het Maleisch, als redder in

den nood. We beleven op Flores het unieke feit, dat kinderen van 7 en 8 jaar de school bezoeken en daar alles leeren in 'n taal, die voor hen 'n vreemde taal is. Dat men aanvankelijk erg op zag tegen dat experiment, is niet te verwonderen. Maar de financiële aspecten waren dusdanig, dat men er toe over moest gaan. De taalgebieden waren over 't algemeen zoo klein, dat 't 'n onmogelijkheid bleek, scholen in 't leven te roepen met de eigen taal als voertaal. We zouden nooit leermiddelen hebben kunnen aanschaffen. Nu echter 't Maleisch de voertaal is van de scholen, die intusschen tot 'n getal van 220 zijn uitgegroeid, is het mogelijk de leerboekjes tegen 'n prijs aan te schaffen, die niet al te zeer valt buiten 't bereik van 'n missiebudget. We mogen niet vergeten, dat 'n eilanden- en tevens 'n miljoenenrijk als Indië bij de toestanden, die tot nu toe heerschen, geen leerplicht kan hebben, want dan zou 't rijk moeten zorgen, dat overal schoolgelegenheid was. Indië kent tot nu toe de vrije school. Flores is op dit gebied het mooiste terrein van Indië. Nergens heeft 't onderwijs 'n omvang aangenomen als in de Floresmissie, waar op rond 3000 zielen 'n school voorhanden is. Het zijn wel is waar eenvoudige driejarige desaschooltjes. Maar in 'n primitieve maatschappij als de Floresmissie moet men tevreden weten te zijn met rudimentair onderwijs. De financiële draagkracht van de bevolking is slechts miniem, het onderwijs moet in overeenstemming zijn met de draagkracht en de behoeften van 'n volk. Daarom is er in Flores geen behoefte aan H.S. of H.I.S., H.C.S. of M.U.L.O. Er is geen H.B.S., geen gymnasium. Er is slechts één enkele school met Nederlandsch als voertaal, de schakelschool te Ndao. Maar het elementaire desa-onderwijs, bereikbaar voor bijna iedereen, dat was het groote ideaal. In de afgelopen 25 jaar stegen de desaschooltjes van 28 op 220 en het aantal leerlingen van 1970 op ruim 29666. Deze getallen beperken zich alleen tot de Floresmissie met uitsluiting van Timor. Er is voor het milieu van Flores ook zgn. U.L.O. nl. de oude standaardscholen, die in de tegenwoordige regeling overgegaan zijn in vervolgscholen, m.a.w. standaardscholen zonder

de eerste klassen, die afgemaakt worden op de desaschool; en de standaardschool door omzetting in 'n vervolgschool 'n selectieschool kon worden van de beste leerlingen van de desascholen. Op de desascholen is het geheel onderwijs gebaseerd. De standaardschool is er op aangesloten, de schakelschool ook, zoodoende is de schakelschool met haar Nederlandsch als voertaal ook nu 'n selectieschool, omdat als basis het desa-onderwijs wordt verlangd. Op de vervolgschool sluit de cursus voor volksonderwijzers aan, zoodat het onderwijs van Flores organisch zeer goed in elkaar past en overal aansluit.

Dat schoolsysteem is ontstaan in samenwerking met regeering en missie. Het is één van de schoonste reële resultaten van de afgelopen 25 jaar. De vader van dat systeem is oud-gouverneur Couvreur,

die met z'n Soemba-Flores-regeling 'n model voor onderwijswet ontwierp, die naderhand met slechts geringe wijzigingen is opgenomen in de algemeene subsidieregeling voor geheel Indië.

De enorme vooruitgang van het gewone desa-onderwijs is tevens de groote stimulans geworden van beter vakonderwijs. Nu konden onze missiebroeders op de ambachtsscholen leerlingen onderwijzen, die konden lezen en rekenen. Want al kan ten slotte iedereen 'n spijker leeren inslaan, als men geen duimstok kan lezen en van geen hoek iets af weet, dan blijft ook 't ambachtsonderwijs beneden peil. En ook voor de zusters was het desa-onderwijs 'n uitkomst. Ga op de meisjesinternaten maar eens vrouwen voor ontwikkelde menschen, zooals onderwijzers, hoofden, radjakinderen vormen, als ze niet kunnen lezen en schrijven. Dan wordt zoo 'n meisjesinternaat ten slotte niets anders dan desa-

onderwijs, terwijl nu de meisjesinternaten wat onderwijspeil betreft gelijk staan met de jongensinternaten en de meisjes evengoed den cursus voor onderwijzer kunnen bezoeken als de jongens.

Het geheele onderwijs is dus berekend op de behoeften van de inlandsche maatschappij. Dit geldt vooral voor het onderwijs in de Maleische taal gegeven, dat geldt ook voor het onderwijs op de schakelschool in 't Nederlandsch. De inlandsche maatschappij als dusdanig heeft geen Nederlandsch

Pater A. v. d. Velden SJ.
gestorven te Larantoea bij de griep-epidemie Dec.1918

Ontwerp en uitvoering Br. Conradus SVD.

Missiekerkjes op Flores

Idyllisch gelegen missiekerkje

Ontwerp en uitvoering P. Kremers SVD.
Ontwerp en uitvoering Br. Isfridus SVD.

Ontwerp en uitvoering P. Th. Thoolen SVD.
Ontwerp en uitvoering Br. Conradus SVD.

FLORES

noodig, ook de missie niet, want zooals reeds gezegd, het seminarie sluit aan op de desaschool. Maar de inlandsche wereld is koloniaal georiënteerd en de inlandsche hoofden moeten, wanneer ze voor hun taak berekend willen zijn, Nederlandsch kunnen schrijven en lezen. Op de bestuurskantoren is dat tegenwoordig eisch. Zoodoende moest de missie ook die school openen, om aan de inlanders die door hun geboorte of afstamming, of ook sommige door talenten en vooruitstrevende aspiraties gedreven, in staat moeten zijn Nederlandsch te kennen, de gelegenheid daartoe te bieden. Door de schakelschool is ook door de missie gelegenheid geboden aan daarvoor geschikte inlanders in die posten van 't bestuur te komen, die anders bijna uitsluitend door vreemdelingen werden bezet, die dan bovendien nog meestal protestant waren en die zich niet ontzagen te zeggen, dat de zending meer deed dan de missie, want bij de zending kon men Nederlandsch leeren en klerk worden. De schakelschool geeft de gelegenheid voor 't zgn. klein-ambtenaars-examen. Dat was ook 'n reden voor de missie, om de schakelschool met internaat te openen; ze mocht dat minderwaardigheids cachet, dat men haar wilde opdrukken, niet aanvaarden.

Met voldoening ziet de missie dan ook neer op deze 25 jaar van onderwijs. De resultaten zijn, zooals alle menschenwerk, voor verbetering vatbaar, maar de resultaten zijn dusdanig, dat allen, de missie, het bestuur, de inlandsche maatschappij zich werkelijk verheugen over de vruchten. Zoo heeft het feit, dat de missie uit vele eilanden bestaat, en het andere feit, dat er veel talen zijn, het verheugende resultaat gebracht van 'n eenheidsschool met 'n taal, waarvan de inlander zich kan bedienen van af Ceylon tot in het verre Indië, en hij niet meer is de afgesloten bergbewoner, die met z'n taaltje,

gesproken door 'n paar duizend zielen, aan 't einde van z'n beschavingskring was. De school heeft hem tot wereldburger gepromoveerd, de taal wordt verstaan zoover als zijn beschavingskring zich uitstrekt.

DE FLORES-MISSIE IN HAAR ONTWIKKELING ALS MISSIE

De laatste 25 jaar staan bijna geheel in 't teeken van 't extensieve werken. Daarom riepen de paters Jezuïeten immers om hulp, er moest uitgebreid worden. Het was niet meer te verantwoorden zich te beperken tot de terreinen, die toen feitelijk in bewerking waren. Extensief is er gewerkt. Overal, waar gewerkt mócht worden, is aangepakt. Overal werd gedoopt en toen kwam de „zorg voor de kerken“, zooals we het St. Paulus nazeggen. Overal moesten staties gebouwd worden. Eerst was het de zorg voor de centrale staties. De missionaris is 'n „reizend priester“. Hij is niet alleen residerend zielzorger. Maar de staties moeten dusdanig centraal liggen, dat, als na enkele jaren zich 'n geconsolideerde gemeente heeft gevormd, men dan werkelijk 'n residentiezielzorger kan aanstellen. Dat centrale punt is 'n groote zorg. In 'n opkomend land, waar de beschaving pas enkele jaren haar intrede gedaan heeft, is nog niets geconsolideerd. Voor 25 jaar was er nog geen enkele rijweg, overal waren slechts paardenpaden, hier en daar enkele kilometers bendyweg. Het zoeken van autotracé's heeft veel dingen veranderd. Heele kampongs hebben in den loop der jaren 'n geheel andere plaats gekregen. Daarmee moet bij den bouw van staties en kerken rekening worden gehouden. Is de toestand geconsolideerd, dan mag men veilig overgaan tot den bouw van definitieve gebouwen. Afgezien daarvan, was de ontwikkeling zoo, dat gebouwd moest worden hoe dan ook. Als voorbeeld nemen we even de Manggarai. In 1921 pas in bewerking genomen, was het geheele gebied met 'n oppervlakte van rond 6000 km² en 'n zielen aantal van 155 281 menschen slechts één parochie van ongeveer 200 zielen. Er was één statie, klein en bescheiden ingericht voor twee paters, te Roeteng. Toen moest er gereisd worden langs de onherbergzame Manggaraische bergen. In 1925 kwam de eerste verdeling tot stand. Er waren toen reeds 7036 gedoopten. De statie Rekas werd gebouwd,

De schakelschool van Ndao

er kwamen twee parochies. Maar het zielen aantal bleef groeien en in 1929 kwam de derde splitsing tot stand in de blijvende statie Lengko Adjang, want er waren nu al 13824 gedoopten. Steeds nam het zielen aantal toe. Op het oogenblik telt de Manggarai ruim 65592 gedoopten verdeeld over 5 staties met in 't geheel 16 priesters. Zooals 't in Manggarai ging, zoo ging het in geheel de missie, in Ngada, in Nage-Kéo, in Ende, in Lio en Sikka, zoo ging het op de Soloreesche eilanden.

Zeer markant is het zelfs zoo gegaan op 't eenzame eiland Paloé. Het ligt 15 km. ten noorden van Midden-Flores, heeft 'n bijna ronden vorm en is nog geen 8 km. in doorsnee. Ongeveer 8000 menschen bevolken dit lapje grond of liever dezen vulkaantop, die slechts 875 m. boven zee uitsteekt, en die in den nacht van 4 op 5 Augustus 1928 toonde, dat hij nog lang niet uitgedoofd was; de uitbarsting, die een aantal menschenlevens vroeg, joeg de uitbarstingsasch tot ver op Flores en veroorzaakte 'n vloedgolf die tot ver op Flores merkbaar was. Tot 1924 was Paloé zelfstandig, in dat jaar werd het ingeschakeld in het radjaschap Maoemere. De taal is 'n mengsel van Sikkaneesch en Endoneesch. Tot voor enkele jaren heerschte er 't patriarchaalsysteem, d.w.z. als opperhoofden fungeerden alleen maar de hoofden van de groote families. De eerste proeven met missionneeren maakte pater Flint in 1924. Hij bouwde er de eerste desaschool. Ook pater Friess heeft er reizen naartoe gemaakt. Van 1930 tot 1933 werkte pater Daniëls er. Hij bezocht 't eiland 'n paar keer per jaar. In 1933 bedroeg het aantal Christenen reeds het getal 790. Het opvallende was, dat daar de eerste bekeerlingen geen kinderen, maar volwassenen waren. Er waren toen al 3 scholen met rond 500 kinderen. Van 1933 tot 1937 nam pater Strieter de zielzorg waar vanuit Bola, door er enkele keeren per jaar enkele weken heen te gaan. In deze 4 jaren steeg het getal Christenen op 1700. In Juni 1937 kwam voor 't eerst 'n bisschop op het eiland en Z.H. Excellentie Mgr. Leven diende het H. Vormsel toe aan 965 Christenen. Tot October 1937 konden de missionarissen alleen maar alle twee maanden er 'n paar weken heengaan. Nu echter heeft ook dat eilandje met z'n 8000 zielen 'n vasten missionaris, nl. pater Hoeymakers; een statie is er al gebouwd, een waterreservoir aangelegd om regenwater op te vangen, want er is geen water op 't eiland, zoodat de gezondheid van den missionaris niet in gevaar komt met steeds zout water te moeten gebruiken. De inlanders halen al hun water uit de pisangstammen en als drank drinken ze cocosnotenmelk.

Zoo werden ook de eilanden Adonara, Solor, Lomblem met vaste staties en vaste missionarissen bezet in de afgelopen 25 jaar. Soemba, dat 31 jaar voor de missie gesloten was geweest, werd in 1929 weer be-

zet en nu is er 'n kudde van 2445 zielen. Bali en Lombok kregen hun eigen priesters.

De zorg voor kerken en staties bracht ook mee de zorg van het steeds groeiend aantal paters, broeders en zusters. Hoe meer 't Christendom groeit, des te grooter moet ook het aantal apostolische arbeiders en arbeidsters worden.

Het groeien van de Christenheid bracht ook mee het zich voordoen van nieuwe problemen op missionair gebied. De scholen hadden aan de menschen de kunst van lezen gebracht, er was dus 'n behoefte gekomen aan pers en lectuur. Dat was voor Sint Paulus ook de groote zorg voor de kerken en de gemeenten, voldoen aan de religieuze behoeften van de gestichte kerken. Hij schreef z'n brieven, goudmijnen van christelijke ascese, om door het voorlezen in de kerken steeds meer te stimuleeren tot godsdienstig beleven van de ontvangen heilswaarheid. Paulus met de pen — dat was *zijn* tijd zoo — de moderne missionaris met de pers. Reeds in 1922 drong Z.H. Exc. Mgr. Verstraelen er op aan, dat er 'n drukkerij geopend zou worden. Daar er in de eerste jaren geen mogelijkheid was zelf te kunnen drukken, werd het pasopgerichte tijdschrift „Bintang Timoer" in Djocja gedrukt op Java. In 1925 was de missie zoover, dat ze in 'n leegstaande loods 'n oude drukpers kon opstellen en sindsdien is de drukkerij steeds uitgebreid. Menig missietijdschrift en boek in de inlandsche talen verliet de persen en heeft ontwikkeling en ontspanning gebracht aan den inlander. De drukkerij met annexen is 'n onderdeel van de groote ambachtsschool, die onder de kundige leiding staat van de eerw. missiebroeders van het Goddelijk Woord. Ook die ambachtsschool is onder Z.H. Exc. Mgr. Verstraelen tot stand gekomen door de stimulerende leiding van den toenmaligen missieoverste, den hoogerwaarden pater C. Stenzel. Begonnen door z'n voorganger, is toch het geheele werk voor hem geweest. Den 19en Maart 1928 werd het eerste stuk van de ambachtsschool plechtig door Mgr. ingezegend.

INLANDSCHE ROEPINGEN

Als we spreken over de zorg voor de kerken, dan komt dat vooral naar voren, door de stichting van het inlandsche seminarie en van de inlandsche zusterscongregatie. Beide zijn door God over-

De desaschool van Ndona

Uitzending der Missionarissen in 't Missiehuis Steyl

door Z. Hoogw. Excell. Mgr. P. Giobbe, 30. Juli 1939

De wijding en uitreiking van de missiekruisen

Z. H. Exc. Mgr. Giobbe, de hoogerw. Superior-Generaal
P. J. Grendel en de alg. missieprocurator P. H. Meyer (r.)
te midden der missionarissen, die 't missiekruis ontvingen

Jk
"zal
hen
zen-
den
tot
de
vol-
keren
over
zee
"

De missionarissen voor de
Flores-Timor-Missie

P. G. Rosenau

P. J. Gietmann

P. J. Vickermann

P. J. Pehl

P. E. Barth

Fr. Spechtenhauser

P. Jac. Porten

P. J. Kerstjens

Fr. Lehmann

P. Nic. Bot

P. N. van der Molen

P. H. Lommen

P. P. Rozing

P. P. Korver

P. P. Hackmann

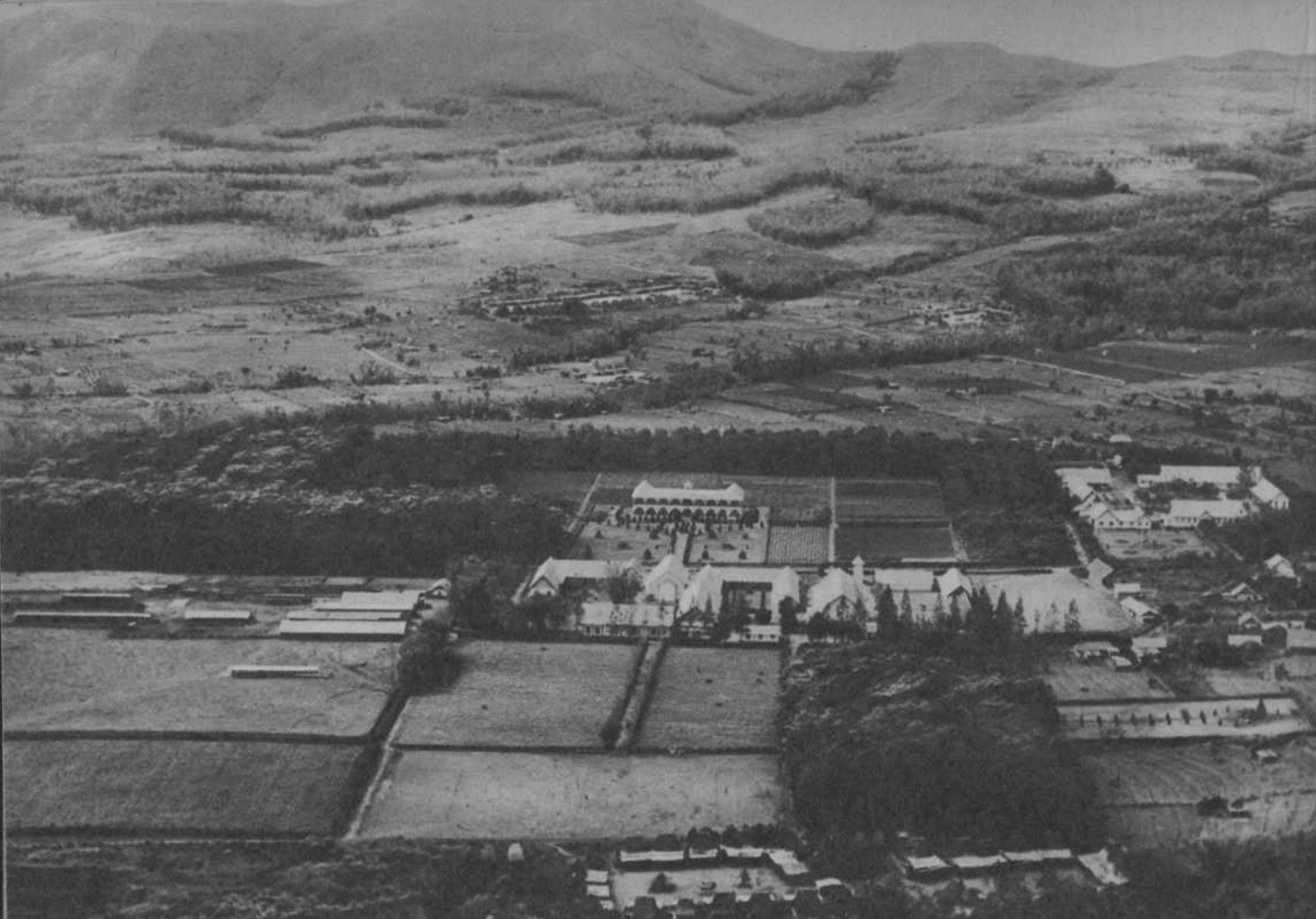
P. J. Karsten

P. L. van Vliet

P. M. Gerrits

P. J. Hoeymakers

De missiestatie Todabeloe, met in het midden het klein-seminarie „St. Johannes Berchmans”; rechts het internaat der zusters van Steil-Uden; rondom kampongs

vloedig gezegend. Het klein-seminarie, dat op 2 Febr. 1926 in Sika werd geopend, werd in Juli 1929 naar het hooger gelegen en koelere Todabeloe verplaatst en heeft in 1937 Ledalero het groot-seminarie „Sint Paulus” als voortzetting gekregen, waar voorloopig ook nog het clerikernoviciaat is ondergebracht.

Over de ontwikkeling van 't seminarie gaf P. F. J. J. Cornelissen, directeur van 't St. Johannes-Berchmans seminarie te Todabeloe, een overzicht bij gelegenheid van 't 12½-jarig bestaan van 't seminarie op 2 Aug. 1938. Volgens deze gegevens werden in deze periode 228 inlandsche studenten aangenomen, waarvan er thans nog 94 op 't klein-seminarie zijn en 15 in het noviciaat en theologische studies; 6 studenten stierven gedurende de studie en 100 keerden in de wereld terug.

De inlandsche zusterscongregatie „van de Navolging van Jezus” heeft haar zetel voorloopig in Djopoe, waar inkleedingen en geloftenafleggingen elkaar regelmatig opvolgen.

Dat zijn enkele grepen uit den groei en den bloei der missie in de afgelopen 25 jaar.

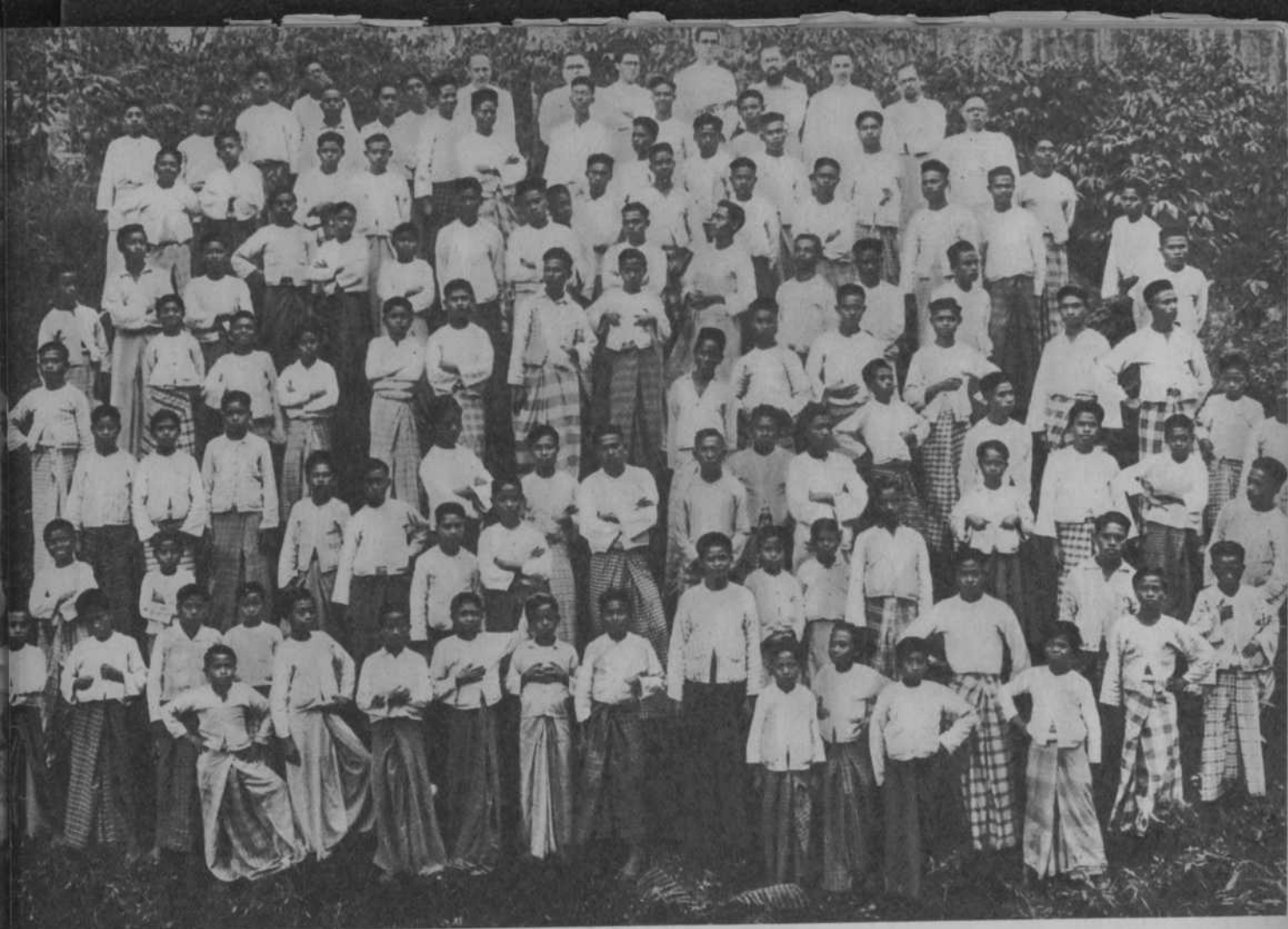
KARAKTERISTIEK VAN DE LAATSTE KWARTEEUW

Als we nu het karakter beschouwen van 't werk van de laatste 25 jaar, dan kunnen we drie tijd-

perken onderscheiden, wier grens tamelijk samenvalt met de perioden van de drie kerkelijke oversten, die gedurende deze 25 jaar het bestuur hadden over de Flores-missie.

MONSEIGNEUR PETRUS NOYEN, EERSTE APOSTOLISCH PREFECT

De eerste kerkelijke overste na de overname van dit missiegebied was de hoogerwaarde pater Petrus Noyen. Hij moest het werk overnemen van de paters Jezuïeten en van hem werd verwacht, dat hij het beter zou doen dan z'n voorgangers. Onder „beter” verstaan we hier niet 'n oordeel over eenige methode. Beter beteekent hier extensief. Van hem werd verwacht, dat hij met 'n groot leger van paters en broeders en zusters zou komen en al die gebieden zou aanpakken, die al zoo lang om werkers riepen. Van hem werd verwacht, dat hij zooveel helpers zou meebrengen, dat de gebieden, die al in bewerking waren, nog grondiger zouden kunnen worden bewerkt. Pater Noyen kwam, met de gegronde hoop, dat er spoedig velen zouden komen. Maar de oorlog van 1914 brak uit en er kwam bijna niemand. De Nederlandsche provincie der Congregatie van Steyl, pas kort geleden opgericht, kon nog niemand leveren en de Duitsche paters mochten niet overzee. Zoo werd de eerste

Het klein-seminarie einde 1938. Laatste rij boven de professoren

periode van deze laatste kwarteeuw 'n tijd van plannen-maken en van ontwerpen. Braak lagen nog: het geheele Liogebied, het Endegebied, het Nage-en Kéogebied, het Badjawagebied, geheel Rioeng en de ontzaggelijke Manggarai; meer dan twee derde van Flores wachtte op werkers. Overgenomen werden in 1914 ± 28000 Christenen, terwijl Z.H. Excell. Mgr. Verstraelen bij z'n ambtsaanvaarding 63837 Christenen als erfenis over nam. Tevens kreeg hij 'n gebied, waar overal reeds centrale staties waren. Onder monseigneur Noyen was 'n begin gemaakt met den bouw van de staties Ndona, Todabeloe, Badjawa, Roeteng en Paga. Voorwaar geen geringe prestatie, want de ligging bepalen van zooveel centralen eischte van hem 'n voortdurend heen en weer reizen en trekken. Veel moest er overlegd worden. Hij was daarin zeer consciëntieus. Als regel had hij gegeven, nooit over de definitieve ligging van 'n statie te beslissen — wanneer ook aan alle andere eischen was voldaan — dan na eerst 'n geheelen regentijd in dat gebied te hebben doorgebracht. Hij wilde de grootst mogelijke zekerheid hebben tegen alle mogelijke verrassingen.

Al die staties heeft hij in 't leven geroepen, de plannen er voor geteekend of ontworpen, en nog zat hij midden in z'n plannen, toen 'n zware ziekte, de Indische spruw, hem dwong, naar Europa te vertrekken. Zijn gezondheid was geknakt, het kruis was te zwaar geweest voor z'n schouders, het

ontzettende gebrek aan werkers en dan nog de Spaansche griep, die in twee dagen de geheele pastorie van Larantoeka wegmaaide, dat alles had hem gebroken. Nog even heeft hij de gouden toekomst zien schitteren. Voor z'n vertrek in 1920 was de oorlog uit en velen waren dadelijk vertrokken. Hoe blij was hij, toen hij de missie verliet; met 'n gerust hart wilde hij gaarne 'n tijdje naar Europa, om-voor 't herstel van z'n gezondheid te zorgen en dan . . . als bisschop terug te keeren. Den 24en Februari 1921 riep God z'n trouwen knecht op . . . Confessor non Pontifex . . .

Z. H. EXC. MGR. ARN. VERSTRAELEN

Gedurende de afwezigheid en na den dood van Mgr. Noyen nam de hooogerwaarde pater Fr. de Lange het interregnum waar als waarnemend apostolisch prefect. Hij ging in dezelfde grootscheepsche lijnen verder. Nog was de opvolger niet benoemd, als 'n beroerte hem neerwierp op het ziekbed. Kort na de benoeming van Z. H. Exc Mgr. Verstraelen in Maart 1922 moest ook pater de Lange de missie verlaten. Met de benoeming van Mgr. Verstraelen begon de tweede periode, een periode van het intense extensieve werken. Veel missionarissen waren gekomen, de voornaamste posten en punten waren nu bezet. Toen begon de Islam zich geducht te roeren bij het zien van zooveel katholieke actie. Er kwam 'n hadji-periode; en

zulke menschen zijn over 't algemeen erg fanatiek, als ze van hun bedevaart naar Mekka terugkeeren. In de jaren van Mgr. Verstraelen was dus het parool, het land en de bevolking veilig stellen tegen mohammedaansche agressie. De mentaliteit van 't volk was zoo, dat wie eenmaal gedoopt was, zich als kind van den toean voelde en die dacht er niet meer aan — 'n uiterst zeldzaam geval uitgezonderd — Mohammedaan te worden. We moesten dus doopen, veel doopen en reizen, er kon geen sprake zijn van residentiepastoors.

Na 'n jaar catechumenaat, wanneer aan de minimumeischen was voldaan, werd gedoopt; dan kwam biechtonderricht, en daarna de plechtige eerste H. Communie. Drie groote dagen in 't leven van den jongen Christen, drie diep-ingrijpende feiten, die hem innig aan den missionaris, en door den missionaris aan het H. Geloofbond. In feite was dus het catechumenaat langer en degelijker, en de menschen waren niet meer aan het gevaar van den Islam blootgesteld.

Het geheel werd dan bekroond door 'n plechtig vormfeest. Zoogingenonze jonge Christenen het leven in,

waarna ze dan meestal door 'n christelijk huwelijk den grondslag legden voor 'n christelijk nageslacht.

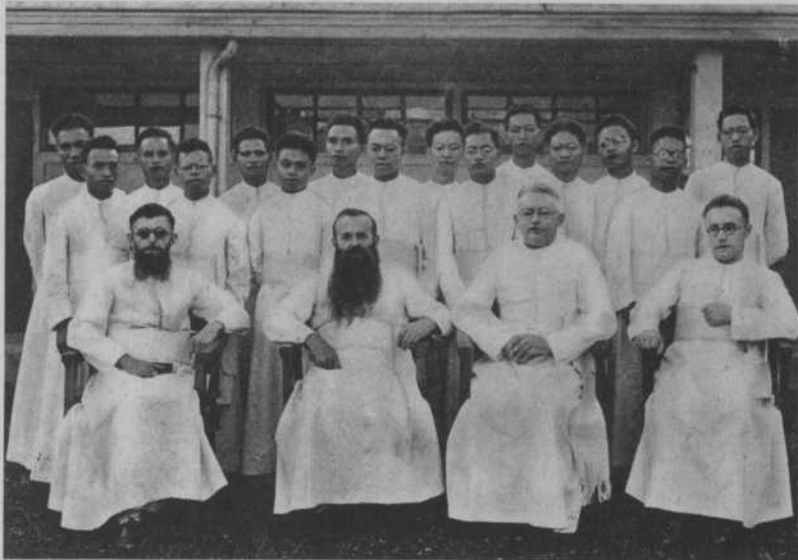
Dat was de taktiek van Z.H. Excellentie Mgr. Verstraelen, het land en de toekomst veilig stellen. Hij had het zoo scherp aan gevoeld, dat 't betere dikwijls de vijand is van het goede. Hij was niet bezorgd over de toekomst, die lag in Gods hand, die zou middelen en wegen weten te beramen om dan in de behoeften van 't groeiende Christendom te voorzien. En God voorzag er in. Nooit zal God z'n missionarissen beschaamd maken in en door hun werk, als dat werk is voor Hem en voor de zielen. Mgr. Verstraelen was bijna altijd op reis. Steeds spoorde hij de zijnen aan extensief te werken, de groote macht van het Christendom lag volgens hem ook — niet alleen, maar ook . . . in het getal. Zoolang het heidendom in de meerderheid blijft, zoolang wordt het Christendom in den hoek gedrukt, zoolang telt het niet mee. Maar nauwelijks heeft 't 'n bepaald getal bereikt, of die massale betoogingen ontroeren ook het heidenhart, en ze komen en vragen om onderricht. Daarom moesten alle feesten, alle groote dagen in 't leven van den

Christen zoo plechtig mogelijk gevierd worden. Daarom weigerde Mgr. Verstraelen nooit, als om zijn tegenwoordigheid gevraagd werd. Liturgische praal en pracht werken onweerstaanbaar op 't eenvoudige hart. Zelfs in 't kleinste bergkapelletje kwam Mgr. Verstraelen persoonlijk. En de menschen waren gelukkig, dat de groote toean zelfs in hun klein en zoo moeilijk te bereiken bergdorpje kwam. Dat waren de motieven, waarom Mgr. Verstraelen het bureaucratisch gedeelte van z'n bisschopsambt gaarne aan z'n provicaris overliet. Hij moest naar buiten, hij was „missiebisshop", en hij wilde als missionaris leven. Slapen in 'n eenvoudig berghutje, in 'n hoekje van 'n desaschool, praten met de eenvoudige menschen, hen blij maken en blij

zien. Zijn jaarverslagen getuigen van zijn vreugde, dat alles zoo groeide; en hij maakte van elken vooruitgang al z'n weldoeners en weldoensters getuige.

Maar ook z'n zorgen verborg hij niet. Bij 'n missie, die zoo abnormaal vlug groeide, waren ook de zorgen abnormaal en moest hij door heel bijzondere middelen en wegen trachten er in te voorzien. Hij was de eer-

ste missiebisshop die het initiatief nam, een missiefilm te doen vervaardigen. We weten, welk een groot succes die eerste missiefilm „de Floresfilm" had. Hij was de eerste missiebisshop, die het aandurfde, eigen personeel, twee paters, technisch te laten ontwikkelen voor de film. De paters Buis en Beltjens werden opgeleid op de filmschool te New-York en praktisch geschoold in Hollywood. Naderhand hebben ze zelf nieuwe missiefilms gemaakt, waarvan het eerste debuut was de „Ria Rago", die vorig jaar zelfs in romanvorm verscheen van de hand van pater P. Heerkens. Veel initiatieven kwamen van Mgr. Verstraelen, en dan liet hij z'n menschen werken, hij vertrouwde op hen en zij hadden in hem 'n steun. Initiatief, nieuwe wegen, grootsch opgezette missiepropaganda, zijn de kenmerken van Mgr. Verstraelen. Eén van de ingrijpendste veranderingen voor 't christelijk leven is wel geweest, 't invoeren van de moedertaal, om het liturgisch leven bereikbaar te maken voor het volk. Daarin werd hij, in zijn omstandigheden en onder zijn aspecten, 'n nieuwe Cyrillus en Methodius voor

Noviciaat en groot-seminarie „St. Paulus" te Ledalero
Zittend v. l. n. r.: P. Thijssen, P. Koemeester (rector en novicenmeester),
P. Molenaar, P. van Stiphout

Er moest aan innerlijke consolidatie gedacht worden, ten minste voor die gebieden, waar het gevaar als geweken kon worden beschouwd. Dat eischte weer nieuwe methoden en nieuwe middelen. Het eerste wat de nieuwe bisschop dan ook deed, was het bijeenroepen van 'n synode, om al de nieuwe en oude vraagstukken eens degelijk onder de oogen te zien. In dagenlange besprekingen is men geen probleem uit den weg gegaan. Nieuwe richtlijnen werden gegeven, de statuten herzien en aan de nieuwe tijden aangepast. Vooral werd het geheel nieuwe — de crisis — besproken. De inzinking van de wereldwelvaart deed zich ontzettend in de missie gevoelen. Er moest dus bezuinigd worden, en bezuinigingen scheppen steeds nieuwe toestanden. Dingen, die men anders zou doen, zaken, die men anders zou veranderen, moeten blijven, of moet men laten. In malaise-perioden heet het doen wat men kan. Bezuinigd werd op kerkenbouw, op catechisten, op onderhoud van de missionarissen, op scholen en op internaten. Nu kan men zulke dingen wel afbreken noemen, wat anderen met zuchten en zweet hebben opgebouwd, maar als de middelen er niet zijn, dan kan men niet anders, dan moet men. En dan is het zaak, door straffe organisatie de nadeelen tot 't minimum te beperken. Het pontificaat van Mgr. Leven is

zijn volk. Wonderbaar grijpt het in de ziel, als men in de H. Mis komt en men hoort dan 'n heele kerk met volle overtuiging bidden en zingen in de inlandsche taal. Naderhand, als het volk rijp is, als het financieel draagkrachtiger is, als er boeken zullen zijn, missaals en vesperaals, als dat alles zich heeft kunnen ontwikkelen, dingen, die tijd moeten hebben, als dan het volk het liturgisch leven door en door begrijpt, dan is de tijd misschien gekomen om andere wegen in te slaan. Hoogmis of zangmis is op Flores geen probleem. Hoogmis doen we nu en dan, bij pontificale plechtigheden enz., maar de Zondagsmis is de meegebeden en meegezongen Mis van het heele volk. Voorbereidingen en dankzeggingen bij de H. Communie gaan hardop. Een heerlijke liederchat heeft zich ontwikkeld. Dat alles werd gestimuleerd en had een protector in Mgr. Verstraelen, die zijn tijd begreep, die, misschien z'n tijd vooruit is geweest en daardoor juist zulke heerlijke vruchten van z'n episcopaat heeft mogen plukken. En midden in dat volle werk riep God hem op. Op één van zijn reizen kreeg hij 'n auto-ongeluk waardoor aan dit zoo actieve leven 'n einde kwam. Den 16en Maart 1932 riep God z'n dienaar op om hem het loon te geven voor z'n vele werk. Bij z'n dood telde de missie ruim 200000 Christenen.

nog te kort om te kunnen oordeelen of de getroffen maatregelen doeltreffend zijn geweest, in elk geval is het hem gelukt tot nu toe den vooruitgang — ook de extensieve — in het zelfde tempo te doen voortgaan als onder zijn voorganger, voorwaar geen geringe prestatie.

Het groote, voor de inlandsche Kerk van enorme betekenis en voor de missie zoo gewichtige feit is dat én het inlandsche seminarie is uitgegroeid tot 'n volledige opleiding en z'n bekroning gevonden heeft in den bouw van 'n groot-seminarie en noviciaat voor inlandsche priesters, en deze priesters in de allernaaste toekomst mogen verwacht worden; maar ook, dat voor de vrouwelijke jeugd 'n inland-

Z. H. Exc. Mgr. H. LEVEN

Gedurende het bestuur van Mgr. Verstraelen was praktisch het geheele terrein bestreken. Soemba was geopend, de eilanden Adonara, Solor en Lombok met vaste missionarissen bezet. Bali en Lombok vertoonden teekenen, dat in 'n niet al te verre toekomst ook die eilanden zouden in bewerking kunnen worden genomen. Zijn opvolger Z. H. Excell. Mgr. H. Leven stond dus voor geheel andere toestanden dan waarmee Mgr. Verstraelen zijn bestuur begonnen was.

Boven: inlandsche zusters-novicen. Midden: na de professie. Rechts: postulantinnen

sche congregatie is gesticht onder den titel van „Zustercongregatie van de Navolging van Jezus”. Deze congregatie toont veel levenskracht en zal na enkele jaren van groote beteekenis blijken voor het religieuze leven van den inlander, die daaraan en aan z'n eigen priesters kan zien, dat de katholieke Kerk is voor alle volken en alle naties. Moge

het aan Z. H. E. Mgr. Leven nog beschoren zijn, van beide categorieën — zoowel van de inlandsche priesters als van de inlandsche zusters, rijke vruchten te kunnen oogsten voor het geestelijk en tijdelijk welzijn van de Floresmissie.

Ten slotte enkele getallen ter illustratie van den enormen groei in de laatste kwarteeuw.

Jaar	Christenen	Doopsels	Communies	Paters	Broeders	Zusters	Scholen	Leerl.
1914	32368	3240	329080	14	9	26	28	1070
1922	63837	6048	726967	30	10	32	137	10576
1932	212092	27785	2315556	70	30	53	322	29619
1936	265453	23818	2953045	83	25	56	279	28148
1937	241775	19269	2842257	80	31	62	224	25671
1938	257354	22539	3031796	87	32	62	233	27404
1939	295751	23620	3234515	98	33	60	220	29666

Bovenstaande getallen zijn tot en met 1936 met insluiting van 't nu afgescheiden vicariaat van Ned. Timor. Vanaf 1937 zijn de getallen van het vicariaat Flores alleen.

Bovenstaande getallen zeggen niet alles, zeggen niet eens het voornaamste, maar ze suggereeren het voornaamste, den onmetelijken zegen, die over Flores neerdaalde in deze kwarteeuw en ze vragen van ons allen, die door werk, gebed en offer meededen 'n blij en hartelijk dankgebed tot den Gever van alle goed, die nooit ophoudt zijn zegen met volle handen te doen neerdalen over wie Hem liefheeft.

Moge de komende kwarteeuw, die ons brengt naar 't goud, 'n kwarteeuw worden van gelijke zegeningen en mogen de komende jaren getuigen zijn van 'n zelfde blijde offervaardigheid van allen, van de werkers ginds en de weldoeners hier, tot meerdere eer van God en tot welzijn van de bewoners van gindsche schoone eilanden.

In piam memoriam

De overleden S.V.D.-missionarissen

Gewerkt en geoogst is er in de afgelopen 25 jaar. Maar ook de groote Missionaris heeft geoogst. Aanvankelijk vroeg Hij geen offers, totdat in 1918 de griep ook de missie teisterde en met honderden inlanders ook missiepersoneel door den dood werd weggerukt. Den krans, dien we leggen op de graven van hen, die of in de missie stierven of naderhand in 't vaderland, is sober en eenvoudig. Sterfdatum en naam willen we op dit jubilé aan de vergetelheid ontrukken, want Boven vieren ze met ons mee, die op aarde met ons meegewerkt hebben.

Pater S. Karsten . . .	21 — 12 — 1918	Z.H.E. Mgr. A. Verstraelen	16 — 3 — 1932
Broeder Vincentius . . .	21 — 12 — 1918	Pater Baun	20 — 6 — 1933
Pater W. Baack	22 — 12 — 1918	Broeder Clementinus . .	20 — 8 — 1933
Monseigneur P. Noyen .	24 — 2 — 1921	Pater B. Lucas	9 — 3 — 1934
Broeder Constantinus . .	5 — 7 — 1924	Pater H. Ehlert	20 — 10 — 1934
Pater J. van Cleef	28 — 6 — 1927	Broeder Luciaan	14 — 1 — 1936
Pater G. Schoorlemmer .	18 — 8 — 1927	Pater Chr. Lorscheid . .	30 — 8 — 1937
Pater B. Glanemann . . .	6 — 12 — 1929	Pater Ign. Terheyden . .	4 — 12 — 1937
Pater H. Hellinga	1 — 11 — 1930	Pater Fr. de Lange . . .	30 — 8 — 1938

Mogen ze allen hun missionarisloon in den Hemel overvloedig hebben ontvangen.

En met hen al de weldoeners en weldoensters, die in stille vergetelheid ons steunden, omdat we missionaris waren. Ook zij zullen 't loon van 'n missionaris ontvangen voor hun edelmoedigheid.

Overzicht van het werk der Missionarissen van het Apostolisch Vicariaat Flores en eilanden van 1 Juli 1938 tot 1 Juli 1939

Distriet	Mangga- rai	Ngada	Ende	Maoemére	Oost-Flores en Solor- eilanden	Soemba	Lom- bok	Bali	Totaal Vicariaat
met de staties	Roe- teng Rekas Ranggoe Lengko- Adjang Pagal	Badja- wa Toda- beloe Radja Boawae Wangka Maoe- noeri	Ndona Ende Djopoe Wolo- waroe Detoe- soko Ndao	Maoeloë Lela Sika Nita Kotting Nèle Ili Bola Maoemére Nangahalé Watoeblapi Ledalero	Larantoeke Tengah Waébaloen Riang- woeloe Waéwerang Lamalera Lewoléba Lite	Weete- boela en 't eiland Soemba- wa	Ma- ta- ram	Den- pa- sar Toeka	
Christenen									
a. Europeanen . . .	26	39	51	41	54	41	68	72	392
b. Inlanders	65 566	44 536	39 233	78 014	65 301	2 404	54	251	295 359
Totaal	65 592	44 575	39 284	78 055	65 355	2 445	122	323	295 751
Doopsels									
a. Heidenkinderen .	3 197	1 270	1 472	900	1 164	236	1	52	8 292
b. Heid. mannen . .	1 322	629	535	361	676	87	1	22	3 633
c. Heid. vrouwen . .	1 099	887	535	311	574	24	2	19	3 451
d. van kath. ouders .	1 768	962	1 108	2 465	1 871	42	5	10	8 231
e. Bek. a. gezindten	2	—	3	4	—	4	—	—	13
Totaal	7 388	3 748	3 653	4 041	4 285	393	9	103	23 620
Catechumenen									
a. mannen	2 379	2 270	956	1 569	2 091	374	11	60	9 710
b. vrouwen	2 002	2 264	982	1 690	1 977	203	11	37	9 166
Totaal	4 381	4 534	1 938	3 259	4 068	577	22	97	18 876
Blechten	192 272	235 306	152 159	301 167	226 043	10 341	707	1 583	1 119 578
Communies									
a. eerste	2 857	2 890	1 602	2 721	3 186	150	13	35	13 454
b. Paasch	29 170	18 706	14 830	40 867	33 293	804	90	187	137 947
c. v. kloosterlingen .	6 205	13 505	14 741	17 885	12 775	1 460	484	733	67 788
d. v. leeken	378 571	517 402	358 779	1 175 093	536 900	40 075	1877	6 629	3 015 326
Totaal	416 803	552 503	389 952	1 236 566	586 154	42 489	2 464	7 584	3 234 515
H. Vormsels	1 784	1 727	1 054	3	1 490	—	—	—	6 058
Huwelijken									
a. van Katholieken .	1 047	324	202	619	369	12	1	16	2 590
b. gem. huwelijken .	—	—	—	—	—	—	1	—	1
c. Christen en heiden	107	80	143	104	66	7	—	—	533
Totaal	1 154	404	345	723	435	19	2	16	3 124
H. Olesel	120	174	104	336	132	4	2	2	874
Overledenen									
a. volwassenen . . .	928	558	506	955	662	15	1	6	3 633
b. kinderen	750	691	676	609	1 101	27	—	27	3 881
Totaal	1 678	1 249	1 182	1 564	1 763	42	1	33	7 514
Kerken	38	27	25	20	70	2	1	1	184
Gebedshuizen	118	183	76	99	101	14	—	2	593
Volksscholen	50	33	34	45	50	6	2	—	220
Onderwijzers	107	72	56	113	103	12	2	—	465
leerl. jongens	5 401	2 787	2 343	3 879	4 294	365	50	—	19 110
leerl. meisjes	1 823	1 616	1 209	3 119	2 625	137	—	—	10 556
Totaal leerlingen	7 224	4 403	3 552	6 998	6 919	502	50	—	29 666

De Floresmissie telde op 1 Juli van dit jaar: 98 priesters, 33 broeders, 60 zusters, 76 catechisten, 1744 gebedsleeraren, 22367 kath. schoolkinderen. Het inlandsche klein-seminarie te Todabeloe telt 94 studenten, het noviciaat en groot-seminarie te Ledalero 15. De congregatie voor inlandsche zusters te Djopoe telt 4 zusters, 5 novicen, 8 postulanten en 4 candidaten. De schakelschool te Ndao telt 134 leerlingen. Verder heeft de missie: 1 normaalschool met 43 jongens en 11 meisjes; 9 vervolgscholen met 516 jongens en 494 meisjes, 4 ambachtsscholen met 131 leerlingen, 4 huishoudscholen met 179 meisjes. — In doodsgevaar werden gedoopt 595 kinderen en 1272 volwassenen. — Er werden retraites gepreikt: 15 voor mannen met 923 deelnemers; 8 voor onderwijzers met 637 deelnemers; 13 voor vrouwen met 992 deelnemers. — Er bestaan 9 congregaties voor mannen met 596 leden, 24 voor vrouwen met 1540, 46 voor jongens met 3008 en 55 voor meisjes met 3852 leden.

Bali en

De missiestatie Toeka op Bali en de missionarissen P. Simon Buis en P. G. de Boer, ontvingen 4 Aug. bezoek van Z. H. Excell. Mgr. Pessers van Timor en P. J. v. der Heyden, missionaris van Lombok. v.l.n.r.: P. Buis, Mgr. Pessers, P. v. d. Heyden, P. de Boer

Het jongste missiegebied van het vicariaat der Kleine Soenda-eilanden vormt de residentie Bali-Lombok, die na jaren van strijd eindelijk voor missie-arbeid opgesteld werd.

Het bezoek van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië aan de bisschoppelijke Residentie te Ndona, einde 1934, bracht voor de Missie het verheugende bericht dat men spoedig een bevredigende oplossing inzake de toelating voor Bali mocht tegemoet zien.

Begin 1935 kwam dan eerst het verlof voor alle missie-arbeid op het eiland *Lombok*. Pater van der Heyden, die sinds jaren de dienstreezen op beide eilanden ondernomen had, vestigde zich op de bestuursplaats Mataram. In zijn onmiddellijke omgeving wonen 30000 Baliërs, rond Mataram en Tjakranagara. De rest van het eiland is bevolkt door 700000 Sasaks. De laatsten treden in de eerste jaren vooral op den voorgrond in zijn bekeeringsplannen. 11 km. ten oosten zijner standplaats, in Narmada, bouwt hij een kleine nederzetting, waar een Florineesch onderwijzer de propaganda voert. Een schoolje in de desa vormt het eerste contactpunt en eerste succes.

Drie jaar later breidt pater van der Heyden zijn actie uit naar een groot Balisch centrum ten zuiden van Mataram. Daar wonen rond Geroeng een groote groep volksverhuizers van het eiland Noesa Penida, tusschen Lombok en Bali. Ondanks heftige tegen-

werking van het districtshoofd verrijst er een ruime school in desa Lilin.

Een derde arbeidsterrein drong zich op onder de zeer talrijke en goed gesitueerde Chineesche bevolking. De overgang van een zeer ontwikkeld Chineesch onderwijzer was een begin van toenadering. Een tiental van zijn leerlingen in zijn schoolje te Laboehan Hadji trok hij met zich mee. Op het

oogenblik bestaan er plannen tot opening van een Maleisch-Chineesche school in de Chineezestad Ampenan.

De toelating voor *Bali* kwam met ingang van 1 September van het zelfde jaar en de vestiging volgde onmiddellijk in de bestuursplaats van zuid-Bali, Denpasar, waar ik mijn intrek nam in een huurwoning van het gouvernement. De toelating heette „agreatie”, en betrof slechts de zielzorg onder de Katholieken: propaganda voor den godsdienst bleef uitgesloten. Uitdrukkelijk werd echter toegestaan: onderricht te geven en te doopen wie uit eigen beweging er om vroeg.

Na enkele weken reeds meldden zich twee jonge Baliërs, die vroeger door den arbeid der Amerikaanse Zending met het Christendom in contact waren gekomen. Na een half jaar van veel onderricht en zwaren innerlijken strijd brak de waarheid volledig door. Paschen 1936 doopte ik in het kleine huis-kapelletje van Denpasar de beide eerste Baliërs.

Bij hen sloten zich aan een 60-tal mannen en vrouwen, in het kleine dorpje Toeka, in het vroegere rijkje Mengwi en in de desa Goembri in Djembrana. Op hun uitnoodiging bezocht ik enkele malen deze beide dorpen, doopte een twaalfstal kleine kinderen en nam 20 gezinnen op in het catechumenaat.

12 Juli had in Toeka een eenvoudige maar teekenisvolle plechtigheid plaats: de eerste steenlegging van het eerste katholieke kerkje op het eiland Bali. Het feest sloot met een gemeenschappelijk maal, waaraan al onze Christenen en enkele bevriende Hindoes deelnamen.

De bouw werd met vereende krachten ijverig ter hand genomen. Het zou 10 m. lang en $7\frac{1}{2}$ m. breed worden en het verrees op de bouwvallen van een kleine Hindoe-tempel.

Intusschen verscheen eind October 1936 pater Buis op het tooneel, die voortaan zijn enorme werkkraft zou schuiven onder den toenemenden arbeid. De inwijding van het kerkje had plaats 14 Februari van het volgende jaar, in tegenwoordigheid van veel Hollandsche en Amerikaansche

Het eerste katholieke kerkje op Bali te Toeka

Bali-jeugd

Lombok

pelgrims, die terugkwamen van het Eucharistisch Congres te Manilla.

Pater Buis begint dan aanstonds met den bouw van een kleine pastorie tegenover het kerkje, en zoodra deze klaar is, verlaat hij de Europeesche kota van Denpasar en gaat midden onder zijn menschen wonen.

Dat was een gebeurtenis van groote beteekenis. Ze illustreerde duidelijk dat het Christendom inheemsch was geworden op Bali. Ondanks alle wettelijke bepalingen groeide het Geloof de desa binnen.

Paschen 1937 had dan het eerste groote doopfeest plaats. P. Buis schreef: „We hebben de plechtigheden der Goede Week in de nieuwe kerk van Toeka verricht. De Baliërs gedroegen zich voorbeeldig. Op Goeden Vrijdag vooral waren ze diep onder den indruk. Wat heeft het mij getroffen toen ik de catechumenen dikwijls stil het kerkje zag binnengaan om het Kruis te vereeren. Op Paasch-Zaterdag had ik het geluk, 51 Baliërs te kunnen doopen en 12 huwelijken in te zegenen. Den volgenden dag ontvingen er 48 de Eerste H. Communie.”

Een tweede groep volgde spoedig daarna. In het geheel doopte hij in 1937: 93 menschen.

In de omliggende dorpen vormen zich nieuwe kernen. Het aantal catechisten moet uitgebreid worden en daarmee beginnen de uitgaven voorgoed te stijgen.

9 Februari 1938 arriveerde pater A. de Boer op Bali. Hij zal voornamelijk de dienstreizen gaan waarnemen naar de katholieke Europeanen in de verschillende bestuursplaatsen. Bovendien krijgt hij de verzorging van de kleine christengemeente in Goembrih, 50 km. ten westen van Toeka.

Paschen 1938: een gezegende dag voor de missie van Bali. P. Buis schrijft: „Zeldzaam mooie Goede Week gehad. Paaschzaterdag en -Zondag vormden het hoogtepunt. Paaschzaterdag 87 Baliërs gedoopt: 49 van Toeka, 29 van Padang Tawang, 7 van Goembrih, 1 van Watoe Loemboeng en 1 van Krobokan. Voorts 14 huwelijken ingezegend. Paaschdag zelf 57 Eerste H. Communies.”

**Groep Baliërs,
die Paaschzaterdag 1938 het H. Doopsel ontvingen**

De missiekliniek te Singaradja

Intusschen komt een groot werk hem van Toeka weghalen. Met korte onderbrekingen is hij nu maandenlang in Singaradja, 80 km. naar het noorden, voor den bouw van een kliniek. De kraam-inrichting van onze katholieke verpleegster Zr. Müller kan den toeloop harer patiënten niet meer verwerken. In haar eigen kleine woning komen maandelijks 20 tot 30 vrouwen, die daar tevens voor enkele dagen huisvesting ontvangen moeten. Een prachtig terrein heeft de Missie reeds kunnen koopen op zeer gunstige condities. Pater Buis zal nu zelf architect en aannemer zijn, opdat de kosten niet te hoog worden. September 1938 is de ruime woning klaar en kan ze in gebruik worden genomen.

4 Februari heeft te Goembrih zelf een klein doopfeest plaats voor een twintigtal nieuwbekeerden. Ten slotte Paschen j.l. in Toeka weer 19 Baliërs. Thans bedraagt het totaal Bali-Christenen 251 en daarbij komen nog 97 catechumenen.

Het aantal catechisten bedraagt rond een dozijn. Ze hebben ieder hun eigen ressort en bezoeken dat in dag uit de Christenen en bevriende Hindoes. Er ontwikkelt zich rond Toeka een zeer gunstige atmosfeer, niet alleen onder de desa-bevolking maar ook onder de adellijke hoofden. Daaglijks komen 40 tot 70 Baliërs uit de omgeving voor verzorging van hun wonden en ziekten.

De kerk van Toeka is reeds veel te klein. In de bestuursplaats Denpasar moet een kapel komen en een drietal gebedshuisjes in de omgeving van Toeka.

Zoo heeft dus Gods hand in enkele jaren onzen arbeid op Bali reeds een stapje vooruit gebracht. We zijn echter nog in den tijd om te zaaien, al kan er ook op kleine schaal reeds geoogst worden. Maar er zijn bovendien ook teekenen, die een grooteren bloei doen verwachten in de nabije toekomst.

Helpt ons daarom het Godsrijk bouwen op Bali!

P. J. Kersten SVD.

Bali-jeugd

De Missiegedachte in de Pers

Gebeds-intentie voor October

Oceanen en continenten scheiden het katholieke volk in het vaderland van zijn missionarissen en missiegebieden. Toch móet er een innig contact tusschen beiden zijn. Als we even op deze twee stellingen doordenken zien we terstond, dat we wel op haast geen ander terrein zoo op de pers zijn aangewezen als juist op het gebied van het missiewerk. Kan men door brieven slechts uiterst kleine groepen van menschen bereiken en brengt de radio gewoonlijk maar zeer korte berichten, de pers biedt ruimte en gelegenheid voor uiteenzettingen aan een massa menschen tegelijk. Bovendien laat de pers ons den tijd voor een rustige bezinning en een verstandelijk verwerken van de berichten uit de missielanden. En ten slotte zou zonder de hulp van het gedrukte woord een aaneensluiting van missievrienden veel moeilijker zijn en zeker niet zoo duurzaam en effectief.

Toen de Vaticaansche missietoonstelling (1925) aan breede volkslagen een indruk gaf van de geweldige prestaties der katholieke wereldmissie, kwamen de leiders der missie-actie, vooral ook kardinaal van Rossum, tot de overtuiging, dat het contact tusschen volk en missie door middel van de pers toch nog erg gebrekkig was. Vooral de dagbladpers interesseerde zich te weinig voor de missiegedachte en het missiewerk.

Daarom werd in April 1927 door de opperste leiding van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs besloten in Rome een missiepersbureau op te richten. Voor het verzamelen van berichten maakt dit bureau gebruik van de hulp der missionarissen en voor de verspreiding der berichten bedient het zich van de wereld-organisatie van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs. Op 9 Mei van hetzelfde jaar keurde Paus Pius XI het plan goed en op 20 December daaropvolgend begon het bureau zijn werkzaamheden onder den naam „*Agentia Fides*”. Thans zijn er aan verbonden: 1 hoofdredacteur, redacteurs voor de Engelsche, Fransche, Duitsche, Italiaansche en Spaansche taal en verder personeel voor administratie, bureauwerk etc. Twee jaar geleden werd er op wensch van de Propaganda nog een bureau van statistiek aan verbonden. De lokalen der *Agentia* bevinden zich in het paleis van de Congregatio de Propaganda Fide. Het missie-persbureau heeft relaties met ongeveer 2000 kranten en tijdschriften.

Vanaf het begin heeft de *Agentia* er naar gestreefd zooveel mogelijk te werken overeenkomstig de wenschen en de zienswijze van den H. Stoel. Daarom moest in de berichten alles worden vermeden wat de eendracht kon verstoren of als bevoorrechting van een of andere natie kon worden uitgelegd. Een dergelijke houding voortdurend handhaven is niet zoo gemakkelijk als men wellicht denkt. Een mededeeling, waarover niemand in Europa struikelt, kan ergens in het Oosten misschien een gevoelige

reactie wekken en omgekeerd ook. Zooals de zeden en gebruiken, zoo is ook de waardeering in de wereld zeer verschillend en behalve natuurlijke tact is er nog een groote kennis van de psychologie der missievolkeren noodig om in de missie-pers iedere aanstoot te vermijden.

In de beginjaren van de *Agentia Fides* was de in Europa heerschende politieke rust bepaald gunstig voor de uitbreiding van haar missie-correspondentie. Nu in de laatste jaren de onrust en de strijd der politieke wereldbeschouwingen meer en meer toenemen, zijn de groote kranten van verschillende landen minder geneigd om artikelen en berichten over missie op te nemen. De politiek eischt meer plaatsruimte en het cultuurleven treedt op den achtergrond; persoonlijke zorgen en de bekommernis der naties voor haar bestaan verkleinen den gezichtskring der menschen.

Intusschen is de verspreiding der berichten nog niet zoo moeilijk als het bijeenbrengen der gegevens. In bijna alle missiegebieden werd op last van de Congregatie der Voortplanting door den bisschop

Mgr. Jos. Faye van de Congregatie van den H. Geest, werd door den H. Vader 31 Mei benoemd tot apost. prefect van de nieuw opgerichte prefectuur Ziguinchor, die werd afgescheiden van 't apost. vicariaat van Dakar in Senegal.

Mgr. Faye is 34 jaar oud en werd in 1931 in Parijs tot priester gewijd, waarna hij als professor werkzaam was in de seminaries van Poponguine en van Tiès in Senegal.

Z.H. Excell. Mgr. Dr. Henninghaus SVD., oud-apost. vicaris van Yenchowfoe en troonassistent van Z. H. den Paus, overleed 21 Juli jl. in Taeyang na een missieleven van 55 jaar en een episcopaat van 35 jaar. Gedurende dit episcopaat konden van zijn vruchtbaar missiegebied vier apost. vicariaten worden afgeschieden, waarvan er één — Yangkoe — geheel aan den Chineeschen clerus werd toevertrouwd. 11 Juni jl. mocht Mgr. een eigenhandig schrijven ontvangen van Z.H. Paus Pius XII, waarin op zijn groote verdiensten voor Kerk en missie in China werd gewezen

een priester aangewezen als correspondent, zoodat de Agentia Fides in alle werelddeelen doorlopend meer dan 400 officieele verslaggevers heeft. Maar niet iedere missionaris voelt zich geroepen tot journalist. Vele missionarissen verliezen door hun jarenlang verblijf in afgelegen gebieden den kijk op wat de menschen in het vaderland kan interesseeren. Hij schetst ons de kleine wereld van zijn omgeving, die bovennatuurlijk beschouwd werkelijk een groote wereld is. Maar zijn stukje laat ons dat juist niet zien; het geeft slechts allerlei afzonderlijke kleinigheden. Een journalist zou in dezelfde omstandigheden een prachtig artikel voor een wereldkrant in elkaar zetten. Was de journalist daarbij nog geloovig katholiek, dan kon het artikel zoo mooi zijn, dat de missietijdschriften er om zouden wedijveren. Als we nu in October bidden om een grotere verspreiding van het missie-nieuws door de pers, dan moet daarbij aansluiten een gebed om vele talenten onder de missionarissen, die ons reëel en interessant weten te schrijven.

De vraag naar goede missiebeschrijvingen (niet alleen nieuwsberichten) is zoo groot en algemeen, dat de Raad van de Voortplanting in het voorjaar van 1939 bepaald heeft, dat de Agentia Fides meer cultureele missie-artikelen zal brengen.

Uit de missiecorrespondentie is gebleken dat er over sommige missies ongeëvenredigd veel en over andere zeer weinig of geen berichten binnenkomen.

Een gedeeltelijke verklaring hiervoor is gelegen in het feit, dat in een missiegebied bijzondere gebeurtenissen (oorlog, aardbeving, hongersnood etc.) plaatsgrijpen, terwijl andere gebieden tijden van vrede en rustige ontwikkeling beleven. Bovendien liggen de katholieke missies niet gelijkmatig over de wereld verdeeld, maar zij vormen groepen in bepaalde gebieden. In China b.v. is het aantal missiegebieden zoo groot en er valt vanwege den oorlog zooveel te berichten, dat missiecorrespondentie hier, relatief genomen, een teveel aan copie heeft. Zoodra de oorlog beëindigd is, zal ook de berichtenstroom wel verminderen, maar toch altijd nog grooter blijven dan die uit andere Aziatische landen. De reden van dit verschil moeten we zoeken in de bijzondere structuur van de katholieke wereldmissie.

Een groote moeilijkheid voor de missiecorrespondentie ligt in de gereserveerdheid, die de kerkelijke berichtendienst zich op moet leggen in het belang van de heele Kerk. De missie moet politiek absoluut neutraal blijven en wordt toch zonder pardon in de locale operaties betrokken. Men denke slechts aan het conflict Japan-China. De beide oorlogvoerende partijen en hun vrienden in Europa controleeren de pers en ook de missieberichten over het oorlogsgebied zeer nauwkeurig. Er kan van de missiecorrespondentie geen maximum van actualiteit verlangd worden; deze zal men vaak moeten opofferen terwille van de liefde en de voorzichtigheid.

In de twaalf jaren van haar bestaan heeft de Agentia Fides probeeren te werken in den geest van liefde en omzichtigheid en tegelijk bereikte zij, dat het katholieke volk veel beter met het missiewerk bekend werd.

Wij hebben in de Agentia Fides een instelling die ons regelmatig elke week over de gebeurtenissen aan het missiefront oriënteert. Het jarenlang werken in deze richting heeft vooral in de *missie-pers* een diepgaande verandering teweeggebracht. De beïnvloeding van de *dagblad-pers* heeft het roomsche persbureau echter niet zoo in de hand. Een deel der „neutrale” pers is voor missienieuws ontoegankelijk vanwege de laicistische strevingen dezer eeuw, terwijl de anti-kerkelijke pers zelfs van de meest interessante missieberichten geen notitie neemt. In elk land is de toestand natuurlijk weer anders, maar het totaalbeeld vertoont nogal aardig wat schaduwzijden. Feitelijk bereiken wij met onze missieberichten een groot percentage der Katholieken niet, juist omdat hun „lijf”-blad daarvoor geen interesse heeft.

Naast de Agentia Fides bestaan dan nog de berichtendiensten der missioneerende congregaties. Deze worden goed gesteund door de spontane medewerking der missionarissen en kunnen daarom voortdurend waardevol nieuws uit de missie brengen.

Wij moeten ervan overtuigd zijn, dat de missiebeweging van een volk een omvangrijke missiepers noodig heeft. Wanneer het gedrukte woord niet meer gebruikt zou kunnen worden als middel voor contact tusschen een volk en zijn missionarissen, dan was daarmee een slagader van de missie-actie in het vaderland afgesneden. Laten wij er voor zorgen dat dit nooit gebeurt.

Jozef Peters

AGNES LOEME

Het kindeke van den dood,
Het kindeke van God.

Als ik op mijn maandelijksch of tweemaandelijksch tournee in haar kampong kwam, was ze steeds onder de eersten, die kwamen biechten. En geen gelegenheid liet ze voorbijgaan om Jezus in haar rein hart te ontvangen. Hoe vaak kwam ze in de vroege morgenuren uit haar bergdorpje naar beneden als ze wist dat ik in de buurt aan de kust de H. Mis zou opdragen. En opgewekt ging ze na de H. Mis terug, den zwaren weg de bergen in, over groote keien en ruwe rotsen, die fel brandden in de heete zon. Met een jubel in het hart en vaak een lied op de lippen ging ze dan water halen aan de put, deed het werk in de tuinen of zat in het weefgetouw voor de hut. Zoo was haar leven, eenvoudig en blij, jeugdig en frisch, het zonnetje in een reeds geheel katholiek gezin.

Doch nu lag ze in het ziekenhuis. Twee weken geleden had ik ze aangetroffen in den kampong, met een groote beenwonde. Terstond liet ik ze naar het ziekenhuis in Larantoea brengen — maar het bleek reeds te laat te zijn. Toen ik ze na mijn reis ging opzoeken in het ziekenhuis leefde ze nog, doch... als een kindeke van den dood. Scherp staken haar magere vergeelde trekken af in de omlijsting van haar git-zwarte haren. Haar gezichtje werd echter één lach toen ze mij de zaal zag opkomen. De menschen hier om haar heen spraken allen Maleisch, dat ze maar half begreep... en ze had toch zooveel te vragen. Ze lag hier nu al twee weken, zoo ziek, zoo zwak. Jezus was ook al zoo vaak in haar hartje gekomen hier, maar ook Die sprak Zijn eigen taal... die ze maar niet kon begrijpen. Vroeger was haar omgang met Jezus zoo eenvoudig geweest: liefde ontvangen, liefde geven. Maar wat vroeg Jezus nu nog meer?

Voorzichtig probeerde ik haar duidelijk te maken dat er volgens den dokter geen hoop meer was... Wat, geen hoop meer? En Jezus dan? Die kon, die zou haar beter maken!

„Maar als Jezus je nu reeds naar den Hemel riep, zoudt ge dan niet willen gaan?”

En opeens, zonder aarzeling: „Als Jezus het wil, dan graag! Aan Jezus iets weigeren, dat nooit!”... En dan na eenige aarzeling: „Maar Toean, waarom nu reeds sterven?” Die ééne zin omvatte heel haar moeilijkheid. In die twee weken dat ze nu hier lag, had ze wel voelen aankomen dat ze sterven ging. De taal van den dokter, van de zuster verstond ze niet, maar hun zorg en bezorgdheid had ze stilaan begrepen. En Jezus bij de H. Communie sprak ook van sterven, meende ze. „Sterven, nu reeds? Waarom?” Hij had geantwoord, onbegrijpelijk voor haar: „Tot uitboeting, tot slachtoffering!” En nu vroeg ze het aan mij! „Waarom reeds nu sterven? Waarom? In ons huis zijn toch geen zonden, toean. Moeder is al katholiek en vader ook, en al mijn broers en zusters zijn katholiek. Mijn grootvader heeft gisteren nog beloofd te zullen gaan leeren, als ik weer gezond wordt! Waarom dan moet ik nu reeds sterven?” Ik begreep haar moeilijkheid, haar strijd. Naar heidensche opvatting is

lijden, en vooral vroegtijdig sterven, slechts een straf voor zonden. In haar dorp nu waren alle jonge menschen al christen, doch de oude lui, vooral een dertigtal mannen, kon ik maar niet aan het leeren krijgen. Hun kinderen, goed, die mocht ik allen doopen, maar zij zelf konden zich niet losrukken van hun heidensche praktijken. Slechts enkelen waren begonnen met leeren, welhaast gedwongen door God, die hen trof in wat hun het dierbaarste is: hun kinderen. Schreiend om den dood van het ééne, en het hart vol zorg om de ziekte van het andere kind, kwamen ze mij beloven dat ze christen wilden worden. Doch het bleven maar enkelingen. De meesten durfden niet te besluiten tot dien gewichtigen stap... En nu lag hier dat jonge meisje te sterven. In haar hart en op haar lippen en in haar oogen brandde slechts die ééne vraag: *Waarom?* En ik verklaarde haar het antwoord dat Jezus reeds gegeven had: „*Tot uitboeting, tot slachtoffering!*” Door haar geduldig lijden nu, door haar sterven spoedig wellicht, kon zij boeten voor al de zonden, die de heidenen in haar dorp door hun afgoderij bedreven. Haar lijden, haar sterven kon voor velen de genade van bekeering verwerven. Of ze tot dit doel haar lijden wilde opofferen, of ze tot dit doel haar lichaam, haar leven aan Jezus wilde geven? — Ze werd stil. Haar „waarom” verstomde. Ik sprak verder over Jezus' lijden, over Zijn uitboeting, Zijn slachtoffering. Of zij niet met Hem wilde lijden, met Hem zich geheel geven voor de heidenen in haar dorp? Ik zweeg... Opeens greep ze mijn hand. „Toean ik heb zoo'n pijn! Toean ik ben nog zoo jong! Maar als ik door mijn lijden hun zonden kan uitboeten, als ik door mijn sterven hun zielen kan redden...” Ze drukte een kus op mijn hand. Dat was haar overgave! In de Priesterhand, die haar zegende, kustte ze Gods hand, die haar sloeg...

Den volgenden dag wilde de dokter het uiterste probeeren om haar leven te redden: het been boven de knie afzetten. Doch zou het kind daarvoor te vinden zijn? Ik sprak er met haar over. Terstond stemde ze toe. „Als Jezus dat van mij vraagt, goed!” Ik vreesde dat ze me niet begreep en legde haar uit hoe ze dan voortaan maar één been zou hebben, hoe ze niet meer zou kunnen gaan enz. En terstond kwam het verbluffende antwoord: „Dan zal ik voortaan door het leven springen!” Zoo had ze zich geheel gegeven. Niets nam ze weer terug.

De dokter durfde ten slotte de operatie toch niet aan. Na vier dagen van verschrikkelijk lijden nam God zijn klein slachtoffer tot zich. Op Beloken Paschen mocht ze haar onbesmet doopkleed aan haar reinen Bruidegom teruggeven.

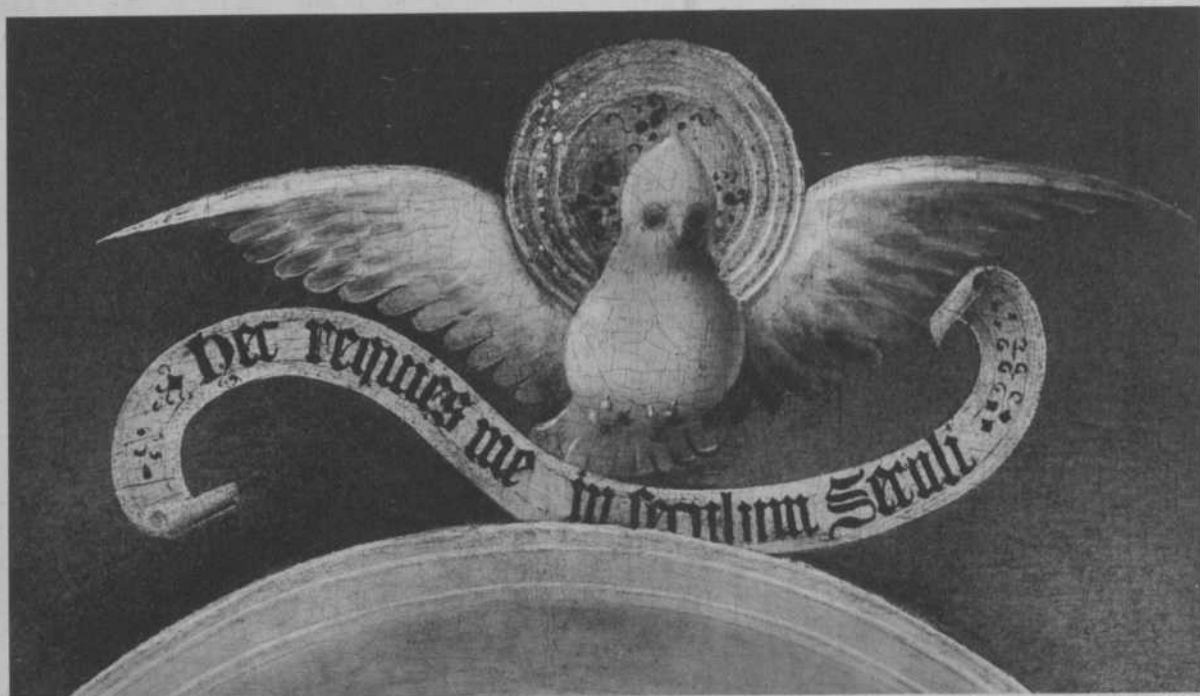
Haar offer is niet te vergeefs geweest. Nog ben ik sinds haar sterven niet in haar dorpje geweest. Doch reeds ontving ik bericht, dat twee weken na haar sterven al 25 mannen iederen dag trouw het godsdienstondericht volgen.

Mogen, mede door Uw gebed en offer, geachte Lezeres en Lezer, nog vele offerzielen onder mijn Soloreezen opstaan.

Larantoea, 24, 5, '39

P. J. van Vessem SVD.
Miss. v. Solor

HET CHRISTELIJK HUISGEZIN

Stephanus Lochner † 1451

Waarmee moet gij rekening houden? De Pers!

Om maar dadelijk elk pessimisme den kop in te drukken: Ik geloof aan de eindoverwinning van het goede boek! Omdat ik geloof aan de uiteindelijke zegepraal van de Heilige Schrift! Omdat ik geloof aan den triomf van God als schrijver!

Soms krijg ik in den trein plotseling een geweldige belangstelling voor de menschen, waarmee ik reis en ik word daar vaak bepaald verlegen van. Wat zij zooal plechtig en genietend uit hun koffers en pakjes te voorschijn laten komen, dat gaat mij zeer weinig aan. Veel grooter is mijn interesse voor hun geestelijk menu. Waarmee voeden ze hun geest en hoe gaan zij daarbij te werk. Iemand heeft gezegd: Men leert de menschen kennen, als men ze bij het eten gadeslaat. Zeker heeft hij in veel opzicht gelijk. Maar mij lijkt dat dit nog veel meer geldt van de wijze, waarop de menschen hun geestelijk voedsel nuttigen. Ik probeer de heele lijst boeken en kranten te raden, die zij gelezen hebben. Ik let op het spel van hun intellectuele spieren wanneer zij gesprekken voeren en concludeer, hoeveel zij verteerd hebben van hetgeen ze lezen en hoeveel onverteerde kost hun hart en hersenen loom en traag maakt.

Prachtige typen, mannen van groot geestelijk formaat heb ik ontdekt onder boeren en visschers. Het voedsel van hun geest en hun ziel was simpel, maar krachtig en gezond. Ze waren matig, maar

daarom ook rein en onbedorven. Ze waren opgegroeid tot schoone en rijpe mannelijkheid des geestes door de kracht van brood. Dit brood is het woord Gods!

Ik sprak eens met een zeer belezen en ontwikkeld man. Met groot gemak van spreken schetste hij mij het beeld van de literatuur, die hij gelezen had. Fijn glimlachend toonde hij mij daarin zijn zelfportret. Dan sprak hij zeer interessant over de vormende waarde van het boek. Alleen kon hij zichzelf daar niet van overtuigen, meende hij. „Misschien bestaat dat heelemaal niet, wat wij in een boek willen ontdekken. Want misschien is dat, wat wij ‚ziel‘ noemen, wel iets dat heelemaal niet bestaat.”

Daarop vroeg ik: „Hebt u de H. Schrift wel's even aandachtig gelezen als de andere boeken van de wereldliteratuur?”

Openhartig antwoordde hij: „Ik heb in mijn jeugd op school een paar bladzijden van buiten geleerd. Sindsdien heb ik die ‚jeugdlectuur‘ nooit meer ter hand genomen.”

„Dan kunt u ook niet spreken over de opvoedende waarde van het boek,” vervolgde ik. „Overigens is de H. Schrift werkelijk een jeugdboek. Zij bevat de geschiedenis van geestelijke jeugd der menscheid.”

Ook aan u zou ik willen vragen, of liever, ik zou

u willen bewegen, dat gij uzelf die vraag stelt: „Welke geschriften hebben macht en invloed op mij uitgeoefend? Welke hiervan leven nog in mij voort?”

Het woord is geest en ziel. De ziel echter heeft meestal een buitengewone macht over een andere ziel. Soms groeit die macht zelfs aan tot een volledige overheersing. „Hij spreekt als iemand, die macht heeft,” riepen ze van Christus. Wij ondervinden bij het leven van het H. Evangelie nog altijd den overweldigenden invloed van Jezus' woorden. Het is wezenlijk de macht van de edelste, volmaaktste ziel. Eigenlijk heeft alleen God het recht om over de zielen te heerschen. Daarom moest het woord, de pers ten slotte steeds in dienst staan van God en zijn rijk. Maar ook dit recht van God is gestolen en verkracht.

De reusachtige lezerschaar van een beroemd schrijver bood hem op zijn verjaardag een tournee aan door de voornaamste steden van Europa. Het moest een triomftocht worden, volgens het plan van zijn vrienden en vooral van de uitgevers zijner werken, die de macht van de reclame kenden. Voordat de eerste voordracht begon, meldden zich twee heeren aan. Elk van beiden sprak: „Ik heb al uw werken gelezen. Ze staan in mijn bibliotheek.”

„Ik hoop, mijne heeren,” antwoordde de dichter met een gevatheid, die verried, dat hij dergelijke huldeblijken gewoon was, „dat u mijn geestes-kinderen niet zult vergeten.”

„Neen,” zei de eerste langzaam, „... ik ben door uw boeken in de gevangenis terecht gekomen...”

„En ik,” zoo sprak de tweede, „ik heb mijn vrouw verloren, die uw werken uit mijn boekenkast genomen en gelezen heeft. Zij liet zich zóó bedwelmen door de verstikkende atmosfeer van uw boeken, dat zij een schurk achterna liep en in losbandigheid en schandelijke ziekte haar leven eindigde. Toevallig troffen wij tweeën elkaar. Twee, die uw boeken nooit zullen vergeten. Wij zouden u graag op uw tournee begeleiden.”

Zij gingen naar buiten. Maar bij iedere voordracht zaten zij den romanschrijver onafgebroken aan te kijken. Zij stoorden niet. Zij spraken geen woord. En als de dichter een pauze hield, om het betaalde applaus in te oogsten, dan klapten ook zij beiden mee, diskreet en deftig gelijk de rest van het uitgezochte publiek; alleen met een onbeweeglijk gelaat. Bij iedere voordracht verschenen zij. Plot-seling brak de gevierde auteur zijn tournee af. Hij heeft nooit meer een boek geschreven.

„Scribe! Schrijf!” Hoe vaak sprak God dit woord. Hoe dikwijls lezen wij in de H. Schrift dit bevel uit den Hemel aan den sidderenden menschegeest. En deze schreef, bezielde en geleid door Gods Geest. Wanneer in onze dagen God ook geen gegarandeerde onfeilbaarheid meer belooft, Hij spreekt toch altijd ook tegenwoordig nog door het schenken van bijzondere talenten of door de inspraak van zijn genade tot sommige menschen: „Schrijf!”

Waren deze uitverkorenen zich steeds van hun hooge opdracht bewust?

Wij schrijft er eigenlijk? Is het God nog, die spreekt door den geest en de ziel van den schrijver? Ja zijn het de schrijvers wel zelf, die schrijven? Dezer dagen bladerde ik in een boek en vond daar een interessante plaat. Een hand met kostbare ringen — blijkbaar van een kapitalist — dirigeert de handen van een aantal marionetten, welke schrijvers voorstellen. „Het geld schrijft,” staat er onder. Schrijft de schrijver zelf? Georg Sterling, een dezer penneslaven noemt zich zuchtend: „Den man, dien ik niet ben.”

De macht, die de boekenwereld regeert is: zijne majesteit het Publiek! „Het publiek wil het zoo,” dat is op de boekenbeurs hoogste wet. Nu goed, maar denk er dan aan, dat ook gij publiek zijt. Dat ook gij het boek zóó wilt. Dat wil zeggen, dat gij uw boek en het boek van uw kinderen en uw vrienden en van allen, waar gij van houdt en waar gij invloed op hebt, zóó wilt als het werkelijk is of zooals Christus het zou wenschen.

Wij willen Christus Koning maken ook in het rijk van de pers.

Waar schrijft men tegenwoordig over? Laten we niet vergeten, dat men in den pennestrijd zijn tegenstander niet meer uitdaagt tot een ridderlijk tournoi, maar hem dood „zuijgt”. Onze ouders maakten vroeger het kruisteecken over een brood, voordat zij het aansneden. De moderne schrijvers snijden alle problemen aan zonder aan God te willen denken. Zonder God — dat beteekent verval en wanorde. „Ons beroep is een warboel!” Zoo teekende cynisch een beroemd journalist zijn werkzaamheid. Maar het werk van een schrijver, die geloof heeft, is opbouwen, orde scheppen in het leven. En aan *hun* zijde moet gij u scharen. Daar is uw plaats.

Laten we ons niet verblinden, als in het kamp van de tegenstanders ook eens gesproken wordt van God. Iedere waarheid kan men gebruiken als een truck. Dat mogen we tegenwoordig niet uit het oog verliezen. Er behoeft maar iets aan veranderd te worden en de waarheid heeft haar gezonde waarde voor het leven verloren. Zij is geen medicijn meer, maar vergif!

Boeken, kranten en tijdschriften zijn dus ook een voedsel. Hoe dikwijls heb ik moeders al hooren praten over het eten van haar kinderen. Doch maar zelden over dat, wat de spijs is voor den geest en de ziel van haar kroost. Wat is men dáár dikwijls roekeloos. Alsof er op dit gebied geen vergiftige kruiden bestaan. We moeten onze kinderen ook onmatigheid in het lezen verbieden. Altijd maar romans verslinden is de dood voor de gezonde levenskracht. Zulke kinderen — ik spreek uit ondervinding — verliezen de echte frissche levensvreugde. Het worden geestelijke bleekneusjes.

Het tienjarig zoontje van mijn vriend had stiekum een sinaasappel weggepakt uit de mand, die de groenteboer op straat liet staan. Wij tweeën kwamen net om den hoek en zagen het. Mijn vriend — een

LOOFT DEN HEER, GIJ AL ZIJN ENGELN

Memling

zeer rechtschapen man — werd doodsbleek. Hij nam zijn jongen mee zonder een woord te zeggen. Thuis drukte hij hem zwiingend een opengeslagen boekje in de hand. Het ging over den kleinen diefstal, dien de H. Aloysius eens gepleegd had. Na eenigen tijd kwam de kleine terug met groote tranen in z'n oogen. Hij was zoo vreeselijk bedroefd, dat ik het nooit zal vergeten. Ik voelde, hoe dankbaar hij was jegens zijn vader, dat deze hem niet zoozeer het slechte van zijn daad als wel den weg van het goede berouw had laten zien. De kleine bengel zag er uit als de berouwvolle H. Aloysius zelf. Hij heeft nooit meer zelfs het kleinste dingetje aange-raakt, dat niet aan hem toebehoorde.

Verstandig en tactvol geleide lectuur kan de plaats innemen van berispingen en strafpredikaties. Zij is een hulp in de opvoeding.

Wilt gij weten of ge den juisten smaak hebt voor boeken? Toets dan uw smaak aan het H. Evangelie. Een van de grootste dichters van deze eeuw bood zijn werk aan de wereld aan met den uitroep: „Dit is geen boek, maar een mensch!” Van het H. Evangelie geldt het woord: „Dit boek is geen mensch. Maar het is Christus!”

De Chineezzen hebben voor het begrip „lezen” een fijne pregnante uitdrukking: „boeken doen”. Wij wennen er ons steeds meer aan, het leven als

een filmband voorbij te laten suizen. We nemen in het leven de houding aan van een bioscoopbe-zoeker, die zich werkloos in droombeelden en stemmingen verliest. Neen, boeken, die waard zijn gelezen te worden, moeten ook moeite en daden eischen. Ze moeten ook beslag leggen op onzen wil. Ze moeten werkelijk van den geest een daad vragen.

Zeker moet de lezing van de H. Schrift zoo'n daad zijn, die den geheelen geest eens menschen opeischt!

Een der heiligste en verstandigste mannen van zijn tijd had een schaar menschen van hooge ont-wikkeling om zich verzameld. Het was in dat geniale tijdperk van de renaissance, waarin men voor kwesties van boeken en beschaving zich bizonder interesseerde en ook meer dan gewonen aanleg scheen te hebben. Men sprak over boeken. Over vele boeken. Want de heeren en dames hadden zeer veel gelezen. De Heilige zweeg meestal. Maar bij actueele vraagstukken gaf hij zulke rake en waardevolle oordeelen, dat hij allen verbaasde. Men vroeg hem wat hij gelezen en gestudeerd had.

„Ik lees sedert twintig jaar haast uitsluitend de Heilige Schrift. Maar ik ben er nog niet mee klaar.”

P. Leopold SVD.

Het was op 't afscheidsfeest van onze vertrekkende missiezusters. Tegen den avond waren ouders en familieleden voor 't laatst met de zusters verzameld onder de ruime waranda, waar de kloosterjeugd (de candidaten) door spel en zang den echten missiegeest en missieliefde wakker riepen.

Toen het spel was afgelopen, bracht een eenvoudig moedertje haar kleintjes tot bij de tribune en tilde ze er een voor een op. De vijf nichtjes moesten voor tante-missiezuster ten afscheid een gedichtje voordragen. Dat deden ze zoo leuk

en zóó eenvoudig, dat hun versje aller harten trof. De eenvoud die lag uitgedrukt op de gezichtjes en in de woordjes van de kinderen trok iedereen aan.

Gaat het zoo niet altijd?

Is eenvoud niet steeds aantrekkelijk?

Voelen we ons niet altijd terstond thuis bij menschen die echt eenvoudig zijn? Bij menschen die zich zelf geven en ons nemen zonder achterdocht, zonder berekening in eerlijke welwillendheid.

Maar hoe zeldzaam zijn deze werkelijk eenvoudigen! Meestal duurt onze kennismaking met elkaar lang. Bijna altijd zijn we bang ons er aan te wagen en hebben we uren, ja dagen noodig eer we ongedwongen met elkaar omgaan.

Maar zou het ook niet roekeloos zijn zoo maar op vreemden te vertrouwen? Vrienden kunnen nog misbruik maken van je eenvoud.

Zeker kunnen ze dat. Luister slechts. Een meisje komt in een confectie-zaak. Daar ziet ze een schitterenden mantel liggen. Juist iets voor haar. Ze past hem, vraagt naar den prijs en hoort dat hij door omstandigheden spotgoedkoop is. Ze was echter aanvankelijk niet van plan een mantel te koopen, heeft daartoe geen verlof van moeder en ook geen geld bij zich. Ze laat den mantel dus in den winkel en fietst zoo vlug ze kan naar huis met het voornemen spoedig terug te keeren. Onderweg kan ze 't niet laten, even bij 'n kennis aan te loopen en 't nieuws te vertellen.

Na een uur trapt het meisje met 't verlof van moeder en 'n gevulde portemonnaie weer naar de stad toe. De mantel zal er toch nog wel zijn.

Eigenlijk dom van haar dat ze hem straks niet heeft gekocht. Ze haast zich en stapt den winkel binnen. Haar oog gaat recht naar de plek waar de mantel lag. Hij is weg. Ze voelt dat ze een kleur krijgt. Is het mogelijk? Teleurgesteld moet ze naar huis terugkeeren.

's Zondags daarna zag ze de kennis van haar in den bewusten mantel.

Maar dit geval met die kennis is toch een uitzondering. Goeie kennissen gaan zoo niet met elkaar om. We moeten trouwens niet kijken naar wat anderen doen. We kennen toch de leuze: „Begin bij je zelf!”

Als ieder van ons 's probeerde eenvoudig te zijn. Eenvoudig tegenover God, niets zoekende dan de vervulling van Zijn H. Wil.

Eenvoudig tegenover de overheid, onderworpen

en dienstvaardig op de plaats en bij het werk dat ons wordt aangewezen.

Eenvoudig tegenover medemenschen in oprechte welwillendheid, belangstellend in hun wel en wee. Wat is er mooier dan eenvoud.

Een heer uit een van onze grootste steden ging 't vorig jaar een tijdje op vacantie. Zonder het

zelf te weten was hij zeer gelukkig in de keuze van het dorpje waar hij zijn vrije dagen rustig wilde doorbrengen. De sfeer die daar heerschte deed hem bijzonder goed.

Wat hem 't meeste trof was de

goede, oude eenvoud dien hij er vond. Met ontroering las hij in het vereenigingslokaal van de meisjes de spreuk: „Bewaar den eenvoud van Uw moeder”.

En als hij wandelde over de landwegen zag hij de frissche, gezonde, jonge boerinnen met hun natuurlijke tint en hun ongedwongen manieren. Vanzelf ging hij ze vergelijken met mondaine juffertjes, die hij thuis placht te ontmoeten. Die geverfde lippen, die keurig gebogen wenkbrauwen, dien gemaakten lach en den eigenaardigen glans van de oogen in matte, bleke gezichten.

„Comedie”, zei hij tot zich zelf. De grootste comedie, die je maar denken kunt. Niet op de planken maar op straat, in de kerk, in huis en overal. Men veinst mooi te zijn en dankt die vermeende schoonheid aan poeder, aan verf en stift.

Wij bedriegen elkaar.

We bedriegen ons zelf. En bleef het nog alleen maar bij het uiterlijke. Dan waren we misschien gemakkelijk te overtuigen van het bedrog. Het bezit van een goeden spiegel zou reeds voldoende wezen. Maar we bedriegen elkaar en onszelf in erger dingen.

Bij gebrek aan eenvoud doen we ons beter voor dan we zijn, eischen voor ons eer op, die we niet verdienen, stellen onszelf boven anderen.

Men moest de waarheid maar eens weten. Zegt ons geweten ons dát niet? Voelen we 't niet op een stil uur bij avond of bij nacht, dat we comedie spelen?

En in den schrik dat het ontdekt zou kunnen worden maken we de zaak nog erger en berekenen we, hoe we dat kunnen verhoeden.

Wat was het veel gemakkelijker en veel heldhaftiger eerlijk te zijn en onszelf eenvoudig te nemen en te geven zooals we zijn.

Niemand zou ons onze menscheit of zwakte kwalijk nemen, zelfs God niet. Iedereen en vooral Hij zou onzen goeden wil, onze eerlijke gezindheid op prijs stellen.

Onze eenvoudigheid zou ons beminlijk maken bij God en bij de menschen.

Liefde zouden we ontvangen, omdat tegen de bekoorlijkheid van den eenvoud geen hart bestand is.

Liefde zouden we kunnen geven, want voor de goedheid en de gaven van den eenvoudige openen zich met vreugde alle harten.

Alleen de werkelijkheid, de waarheid, de eenvoud, de liefde kan ons leven rijk, mooi en gelukkig maken.

Zr. Magdala, Missiezuster S.Sp.S.

„Mariabosch” Baexem (L.)

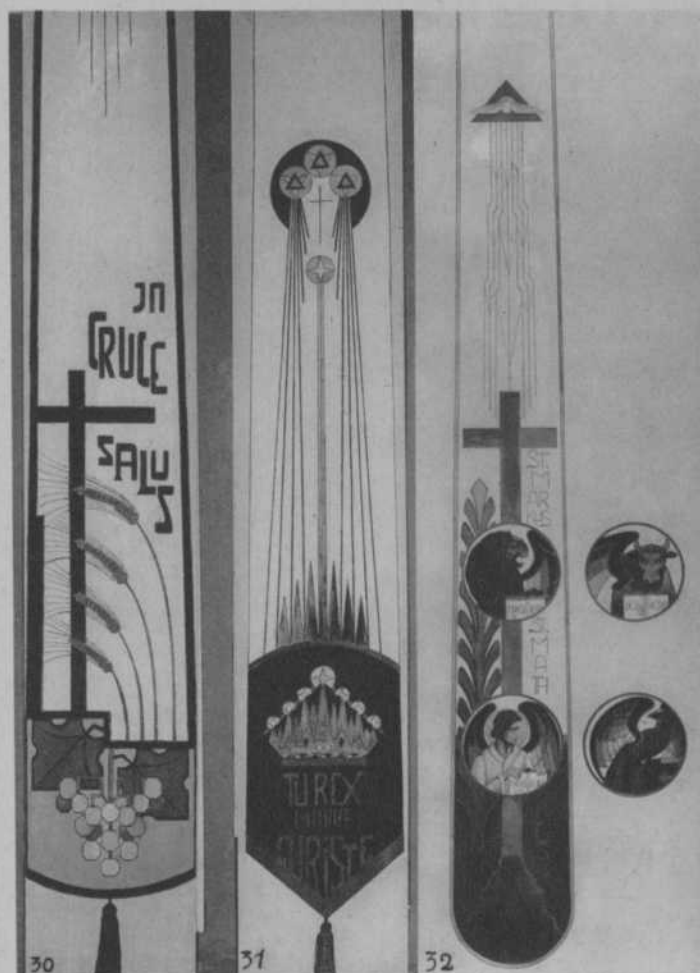
EENVOUD

De geboorte van de H. Maagd Maria

„Uw geboorte, o Maagd en Moeder van God, heeft vreugde verkondigd aan de geheele wereld, want van U is uitgegaan de Zon van gerechtigheid, Christus, onze God, die den vloek wegnemende, zegening gaf en den dood vernietigende, ons het eeuwig leven schonk.“ (Ant. van 't Maanlicat op 't feest v. Maria Geboorte)

Voor Missienaakringen en Sacramentsvereenigingen

Org. Ontw. S.Sp.S.

STOLA'S

IN RIJKE UITVOERING.

No. 30 In Cruce Salus! In het kruis is heil. — Kruis: bruin. Aren: verschillende kleuren goudgeel. Kafnaalden: goud. Druiven: varieerende kleuren geel-groen. Blad: donker-groen, met licht blauwvioletten achtergrond. Ornament in 't midden van de stola, op de foto niet meer zichtbaar: Kroon: goud met licht en donker groene steenen. „Rex” rood. Golven: geel en oranje. Alle lijnen en contouren van gouddraad. Prijs: patroon: (2 deelen) 50 cent; doorgeprikt 90 cent.

No. 31. Tu Rex Glorise Christe! Gij zijt de Koning der glorie. — Kroon: donkerrood en goud, met gekleurde edelsteenen: rood, geel en blauw. Sterren boven de kroon: 4 kleuren helderblauw op zilveren ondergrond. Schrift en stolarand: goud. Achtergrond kroon en schrift: wijnrood. Vlammen: geel, uitlopend onder in oranje. Sterren in 't midden van de stola: blauw en goud op zilveren ondergrond. Ronding om de sterren: wijnrood. Kleine ster daaronder: lichtblauw met lichtoranje stralen. Boven de sterren nog 't H. Hart. Hart: rood. Doornen: goud. Vlammen: geel, in oranje overgaande. De stralen onder 't hart, die in spitsfiguren uitloopen, zijn lichtoranje en goud. Contouren van gouddraad. Prijs van het patroon 30 cent; doorgeprikt 50 cent.

MOTIEF: 4 EVANGELISTEN.

No. 32. Uit te voeren in borduur- of schilderwerk. — H. Geest: witgroen. Driehoek daarachter: zilverblauw. Stralen: goud. Kruis: lichtbruin, met donkerder kleuren bruin voor de rots. Palmtak: varieerende kleuren groen. Stola onder: wijnrood (donker). Evangelisten: verschillende nuances bruin. Engel: natuurlijke kleuren. Vleugels: groen, blauw en wijnrood. Alle lijnen en contouren eveneens de schrift: goud. Prijs van het patroon (2 deelen) f 0.50; doorgeprikt f 1,—.

De patronen zijn tegen den opgegeven prijs verkrijgbaar bij de Red. Kath. Missiën, Teteringen. Giro 50533

Boekbeoordeeling

LICHT AUS DEM HERZEN DES GOTTMENSCHEN. Von P. Alois Leicher S.J. 8°. 64 S., kart. Mark 1,—. Verlag „Ars sacra” Josef Müller, München 13.

Een wegwijzer naar het H. Hart, de bron van 't Licht, wil dit boekje voor ons zijn. Een schat van degelijke gedachten voor gebed en overweging.

GEBETE VON BISCHOF SAILER. 16°. 40 Seiten. Geheftet Mark —,20. Verlag „Ars sacra” Josef Müller, München 13.

Een boekje van Gods vaderlijke liefde, van Jezus verlossend lijden en het werk van den H. Geest in de zielen, hoe een Johannesziel het heeft overdacht en in gebedsvorm heeft neergelegd.

JEZUS ALS MENSCH. Von Heinrich Suso Braun O.M.Cap. Kl. 8°. 48 Seiten und 8 Tiefdruckbilder. Mark —,40. Verlag „Ars sacra” Josef Müller, München 13.

Schrijver tracht den modernen mensch met zijn talrijke problemen en nooden in nauwer contact te brengen met Jezus, den menschen-zoon, die onder ons als mensch heeft geleefd en de problemen en nooden van zijn tijd heeft meegeleefd en meegevoeld, die geworden is als een van ons en in alles aan ons gelijk geworden is, uitgezonderd de zonde.

DAS UNBEDINGTE. Von Katharina von Siena. Auswahl und Übertragung aus ihren Werken von Karl Hefele. Kl. 8°. 128 Seiten und 12 Tiefdruckbilder. In Leinen gebunden Mark 2,80. Verlag „Ars sacra” Josef Müller, München 13.

Een uittreksel en bloemlezing uit de werken der H. Catharina van Siena over 't geestelijk leven. Deze groote heilige, die in haar tijd een groote rol speelde op kerkelijk en politiek gebied, heeft ook rake woorden en wenken voor onzen tijd, waar meer dan gewone vischen aan het geestelijk leven van ieder worden gesteld.

DER HEILIGE GEIST UND DER MENSCH VON HEUTE. Von P. Bernard Siebers M.S.C. Kl. 8°. 36 Seiten und 8 Tiefdruckbilder. Mark —,40. Verlag „Ars sacra” Josef Müller, München 13.

Een boekje, dat ons de groote betekenis van het H. Vormsel vooral voor onzen tijd schetst, en den H. Geest plaatst tegenover den geest der wereld.

VOM GUTEN LEBEN. Briefe eines Seelsorgers. Von Abbe Jean Lagardere. Deutsch von Thomas Bühler 8°. 160 Seiten, 1 Titelbild, in Leinen gebunden Mark 3,40. Verlag „Ars sacra” Josef Müller, München 13.

Een roep tot blij vertrouwen op God en tot dankbaar vertrouwen in eigen kunnen, geschreven door een franschen priester gedurende den wereldoorlog vanuit de loopgraven aan zijn parochianen. Hij wil ons leeren als blij kind aan Gods hand door 't leven te gaan, dat door de problemen niet wordt geschokt, maar zijn krachten stelt in den dienst van God, om mee te werken aan de oplossing van de groote problemen der wereld, door goed te doen en goed te zijn.

SCHUFTI 16°. Zwölf farbige Bilder und Verslein von Ida Bohatta-Morpurgo. In Geschenkausstattung Mark 1,30.

MAUSI. Schreckliche Erlebnisse einer Hausgehilfin mit gutem Ausgang. Von Ida Bohatta-Morpurgo, gr. 8°. 40 S. mit 36 farbigen Bildern. In Halbleinen M. 2,80. Verlag Josef Müller, München 13.

DER VERKANNTTE BIMPFI. 16°. Zwölf farbige Bilder und Verslein von Ida Bohatta-Morpurgo. In Geschenkausstattung Mark 1,30.

Schufti — de lotgevallen en avonturen van een hondje, — Mausl, de levensgeschiedenis van een muisje, — Bimpfi, de tragiek en het leven van een paddestoel — zijn weer drie nieuwe kostelijke boekjes voor de jeugd, die hoien door de origineele en fijn-verzorgde kleuren-teekeningen en de versies van deze alom bekende kunstenaars.